

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

Gurugovinda Vitthala Dasaru

Handwritten text in Kannada script, likely a sample of the Aatmacharitre manuscript. The text is written on lined paper and includes a vertical column of text on the left side. The main body of text is a continuous paragraph of handwritten Kannada script.

A sample of the Aatmacharitre manuscript showing Dasaru's handwriting.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

TRANSLATED INTO ENGLISH BY
Prof. Vedavyas M G

Gurugovinda Nivasa Trust
Mysore

Ātmacaritre, a bilingual edition of
Gurugovinda Vitthala Dasaru's autobiography.
Translated into English by Prof. Vedavyas M G.

PUBLISHED BY

Sri. M G Madhava Rao
Chief Trustee, *Gurugovinda Nivasa Trust*
Mysore - 570014
Tel: 94492 72278

ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಣೆ
ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೨೧

ಹಕ್ಕುಗಳು © *Gurugovinda Nivasa Trust*

ವಿನ್ಯಾಸ - ಹರಿ ರವಿಕುಮಾರ್

Translator's Introduction

7

Autobiography

11

ಗುರುಗೋವಿಂದವಿಠ್ಠಲ ದಾಸರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

59

Translator's Introduction

The ಅತ್ಮಚರಿತೆ (*aatmacharitre*) manuscript in Kannada was retrieved by Sri. M. G. Madhava Rao (third son of Dasaru) among the mountain of manuscripts and books belonging to Sri Gurugovinda Vittala Dasaru. These were in the form of handwritten full length free standing sheets amounting to over twenty pages. Several pages were torn and there were margin notes and edits at many places.

The autobiography gives some highlights of dasaru's busy and eventful life from the time he was a young lad of four to the time he was about 50 years of age. He was about 89 years old when he passed away in 1983. It appears from his notings on the asthma episode that he wrote most of this manuscript after 1976. Being the meticulous and disciplined man that he was, he must have kept a fairly detailed journal of dates

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

and events. Those journal entries must have been the basis for his *aatmacharitre*.

The story of his life is like a letter written to himself, with all its joys and sorrows, its trials and tribulations, and reiterates his firm belief in the Almighty. Many of his sentences are cryptic and conversational. In this translation, an attempt has been made to rephrase them into full sentences to make them more readable. We request the reader to be cognisant of this.

The basic purpose of this English booklet is to record the life history of dasaru for future generations of the family who are increasingly more comfortable with English. Hopefully, reading this will provide them a connection to their roots. In addition, it is hoped that the descriptions of events provide a peek into the way people lived their life during the early twentieth century.

A few of his grandchildren have worked together to first transcribe these sheets into an editable Google Docs document and then to translate it into English. The result is this booklet. Among those who contributed to this effort are Sri. M G Madhava Rao for having carefully preserved the original manuscript all

TRANSLATOR'S INTRODUCTION

these years, Sri. M G Mohan for his guidance, and dasaru's grandchildren and family members who helped scan, transcribe, review and edit the Kannada version – Smt. Shashikala Prasad, Smt. Radhika Vadiraj, Smt. Anuradha Venkatesh, Smt. Brinda Mahesh, Smt. Suma Sameer and Sri. M G Sameer. Thanks to Sri. Anil Mohan for taking the responsibility for printing this lovely booklet. Our special gratitude to Sri. Hari Ravikumar who helped design this booklet into a printable format.

Where it is felt that additional notes are needed in order to understand the events better, the same has been provided in smaller font within square brackets [like this].

You can find more information about Dasaru on the following links – <https://madhwayati.blogspot.com/2019/04/govinda-vittala-dasaru-1983.html> and <http://dasa-sahitya.blogspot.com/2017/05/guru-govinda-vittala-dasaru-great-torch.html>. Please send your feedback to vedavyasmg@gmail.com.

We hope you will enjoy reading this.

VEDAVYAS M G
Translator and grandson of
Gurugovinda Vittala Dasaru

Autobiography

WHEN MY FATHER passed away (at Maarikanive, near Maarikaalu [Now known as Vani Vilasa Sagar in Chitradurga District]), I was four years old. We were in Devanuru. I was crying aloud ‘*anna, anna*’ [dad, dad]. My paternal uncle Shyama Rao would carry me to the train station, saying he would show me my *anna*.

A friend of my father packed a large box full of brass vessels and couriered it by rail from Maarikanive. And he had apparently placed Rs. 300 in one of the vessels. The package reached Devanuru. My mother used to recollect that my uncle’s son broke open the lock and took the money; a family newly setup and a need for vessels. Therefore, a lot of vessels had been bought. Everything now became someone else’s property!

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

From Devanuru, my mother and I came to my younger (father's other brother) uncle's house in Malleswaram, Bengaluru. That was the beginning of my cousin's jealousy. I was not tended to as a child should be. My grandmother Thulasamma was alive then. Though she was an old woman of eighty, all the cooking was her responsibility. She showered a lot of love as I was a fatherless child. She would take me out in the morning on the pretext of fetching *sagani* (cow dung). Before that, she would mix *aralu flour* and enough ghee without attracting anyone's attention, and feed it to me all along the way. I still remember it. I grew up to be six or seven years old. I remember my mother breast feeding me till I was five. That was stopped in my sixth year and my mother began being a traditional widow [with her head shaved]. In my uncle's house, my mother had to do all the bits and pieces work, starting from giving an oil bath to everyone in the family.

When I was six or seven, my maternal grandfather, Kadapa Subba Rao, came to Bangalore and took us to Tumkur. We lived there for two to three years. My maternal grandmother had passed away many years earlier and my

grandfather had remarried. My mother was the only offspring from the first marriage. From the second marriage, there were two sons and two daughters. One of the sons had died. It was a large family. My grandfather was an accountant in DC's office earning a meagre Rs. 30 per month. At this juncture, my grandfather tried to procure his portion of the hereditary land that was in Naguvanahalli near Srirangapatna. It was then that another elderly man - we used to call him *thatha* - he was related to my grandfather - he advised us to file a case in the court at Mysore. My mother was disappointed; because my uncle Sri. M Raghavendra Rao was a good natured man. She did not want him to be anguished. But she succumbed to pressure. We had no money to fight in court. The jewels that were gifted to my mother at the time of her marriage came in handy at this juncture. She sold all of them. I remember her saying she got Rs. 800 to Rs. 900 from the sale. Next thing was to travel to Mysore, visit the lawyer, frequent the court at Srirangapatna etc.

I recall an incident then. We went to the river Kaveri for a dip. I had just stepped into the river, when I should have been washed away by

the flood. *Thatha* held me by my shoulder and pulled me out of the water. That is how a watery grave was averted!

I was attending primary school at Tumkur. I remember I was in third standard. We returned to Tumkur from Srirangapatna. By that time almost all the money from the sale of jewellery had been spent. Besides, I have seen my grandfather sighing heavily, sitting at home with his hands on his head, unable to bear the harassment from his creditors. He would say “Sheshee [Her birth name was Sheshamma], give me some money” and take the money from my mother. Thus, only a few hundred Rupees were remaining. My great-grandmother was alive then. That is, my maternal grandfather’s mother. She deposited the remaining money with one Sri. Shettihalli Venkataramanachar and arranged for receiving some paddy annually in return. It helped in preparing puffed rice (*avalakki*).

Raghavendra Rao, my elder uncle, came to Tumkur and took us back to Bangalore. By then, I was eight years old.

At that time [circa 1901], there was no government school in Malleshwaram. There

was a *kooliwaada* [something akin to the present day Anganwadi] into which I was admitted. I remember writing alphabets on sand. The fee was eight annas [16 annas to a rupee and 6 kasu to one anna]. Within a few months, a government school was started. I joined that school. Even in studies, there was jealousy. Padmavati, my uncle's eldest daughter, could not bear me studying. She would torture me by hiding my books and such other acts. This habit spread to others also at home. Besides, I was made to do household chores. Because of all this, my studies hardly progressed.

Another incident during this period. Sri. Bheemasena Rao from Pavagada town of Chitradurga came home. He was a close relation of my grandmother. Seeing my plight, he gave me a nice soft woollen blanket of a well-known brand to cover myself with. And a book of many *stotra pathas* (devotional chants). He then went away to his town. One day, my uncle's horse fell ill. The doctor arrived, administered medicine, and asked to fetch a woollen blanket for rubbing the horse's skin. My uncle's eyes fell on the woollen blanket I had been given. He picked it up and offered it to the doctor. After being used

in this way on the horse for a couple of days, it was returned to us.

My uncle was an overseer in the Engineering Department. He was transferred from Bangalore to Heggadadevanakote Sub-division. All of us travelled to that place. At that time, my brother-in-law (ಭಾವ), that is, Padmavati Bai's [Padmavati Bai was a cousin, daughter of Raghavendra Rao] husband was studying at the engineering school. There was nobody at Mysore to cook for him. My mother was relocated to Mysore and a house rented for this purpose. Heggadadevanakote is quite near to Mysore.

At Heggadadevanakote, I and my uncle's son Krishnamurthy were studying in the same class. My situation was strange. Mother was in Mysore, and I was in this place. No head bath for me, but it was my task to draw the water from the well, because my uncle was practising Sitz Bath of Dr. Khona's natural treatment [A sitz bath is a warm, shallow bath that cleanses the perineum]. For this, I used to fill a tub with water. I used to draw the water from the well for this purpose. In the mornings, it was my

fate to eat leftovers of the previous night and drink residual coffee left over in the tumblers by others. I remember very well my aunt (*doddamma*) collecting the coffee left over in the cups, adding some more to it and offering that to me. In this situation, my scalp was full of nit and louse (ಸೀರು ಮತ್ತು ಹೇನು). There was no one to remove the tangles from my tuft (ಜುಟ್ಟು) and clean it. The office peon Veerabhadrappa, noticing my plight, would take me along in the evening to his home and get my hair cleaned by his wife. After many such days, my hair became normal.

And that is where my *Upanayana* event took place. Krishnamurthy's upanayana got fixed. My upanayana was also arranged to be held simultaneously [probably to save money]. My mother and brother-in-law arrived from Mysore. But my mother was going through her monthly periods. She ended up watching from afar, outside, with tears rolling down her cheeks. The person who conducted the *Gayatri Updaesha* [the sacred Samskrit chant 'whispered' into the ears of the boy whose *Upanayana* it is, by the guru, usually the father] to me was a cashier

from my uncle's office, one Sri. Panduranga Rao. He was a pious and a ritualistic man, of advanced age. He did the *Upadesha* very lovingly. Krishnamurthy's parents presided over his *Upadesha*. After the *Nagavalli* event, there was the traditional procession. Each of us rode on a pony. Many onlookers looked at me and were appreciating something about me. That's all I remember.

Another incident here. My elder uncle was down with wheezing once. In two or three days, it became worse. One day, I did not like to eat the rice I was served, which was cooked the previous day. It had gone stale. I informed my aunt (ದೊಡ್ಡಮ್ಮ). In reply, I was given some choice scolding. She added "You get out of the house". I was a young boy. Foolish. I immediately walked off. I had a lot of friends. I always had an upper hand in studying as well as in games. So, my friends were very affectionate towards me. I stayed in a friend's house, probably Gopalakrishna or Balakrishna. I could eat fresh, hot and sumptuous food twice a day. I would go to school from there and then play. I spent two days there. I spent the third day at Panduranga

Rao's house. Another friend Lakshmana Rao invited me. I went to his house. Sumptuous food there too. By then, my uncle had recouped a bit. He enquired "where is Govinda?". The reply "he has gone out playing with his friends" was given. Panduranaga Rao informed him about my staying with him and took me home. My uncle asked me "Hey Govinda, where have you been?". My immediate answer was "*Kakki* [Kakki is a respectful address to father's brother's wife, common among brahmins hailing from Maharashtra] told me to get out and so I went". Then he advised me saying "Just because an elder said that, does it mean you should go? You should not". I left it at that.

Another incident when I stayed there. There was a jungle near the town. Since it was summer, it was the season of *belada hannu* (ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು) [fruit of the wood apple tree] and *muthugada ele* (ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆ) [leaf of *Butea frondosa*]. All the friends started off together. We plucked lots of *belada hannu* and *muthugada ele*. Just when we were about to start back, a hyena (ಕಾಡು ಕಿರುಬ) stood in our path. Everyone shouted and screamed and somehow managed to reach

home safely. Venkatasubbu, one of the friends in the group, informed his father about the event. He immediately took a few crystals of stone and four to five grains of pepper, chanted some *mantra* and tied the mixture in a piece of cloth. The belief was that the hyena would not be able to open its mouth until that cloth is untied. It was a ritual in those areas to stop cattle being killed. The next day, some of us went to the jungle and fetched the stack of *muthugada ele* that we had dumped there. Later the cloth knot was untied and cast away.

Once, there was a function in Heggadevanakote in the presence of the Conservator of Forests. Games and competitions were organised for the children – 1. Running race, 2. Skipping, 3. Sack race etc. I won first place in all of them. The prize distribution was in the evening. Rama Rao, the Conservator, praised me a lot. Everyone clapped. I was supremely happy.

My uncle Raghavendra Rao was transferred from Heggadadevanakote to Chikkamagalur. By that time, my brother-in-law who was studying Engineering Diploma in Mysore,

had completed his studies. Because of this, my mother had joined us at Heggadadevanakote. All of us reached Chikkamagalur. My uncle's own house in the Fort area was not vacant. It took another four or five months to get vacated. Until then, we all lived in the outhouse attached to Executive Engineer Navaratna Rama Rao's bungalow. That was when people in Navaratna Rama Rao's family understood our family circumstances. They used to show a lot of compassion. They used to invite me often and offer food and drink. Meanwhile, the house in the Fort area was vacated. We all shifted to that house.

I was admitted into a school. A couple of months went by. My clothes had worn out. I did not own a cap, and without a cap, I could not be allowed into school [It was compulsory during those days to wear a cap to school]. So, I came back home and informed my mother. My mother asked me to talk to my *doddamma*. I did as I was told. Its reward - snapping and yelling. Finally, she said, "no cap or *shap*, if you really want it, you are free to go where you can get it". I went back to my mother and told her what

happened. With tears in her eyes, she said, “just try once more dear, we will decide afterwards”. Again, I did as I was told. Again, I got the same reaction. Then, my mother decided - “alright, we cannot stay here anymore, you won’t get your education either, it is better we leave this place.” It was around ten in the morning. She placed one saree under her armpit and picked up a goglet (ತಂಬಿಗೆ) in her hand - those were her total belongings. I was wearing a pyjama and a jacket. With just these, we moved out. After walking a few steps, my mother, with eyes filled with tears, said “what now son, we are facing the same fate as Dhruva [Dhruva, in ancient Indian mythology, is the sensitive and self-respecting son of the King Uttanapada. He is abused by his stepmother, whereupon he goes to his own mother and narrates his anguish. She says this is due to past karma and advises that the only route to absolve oneself of evil effects of past karma is to completely surrender to the Supreme]; only God can save us now”. Bemoaning thus and chanting God’s multitude names, we set out on the streets. The town’s main avenue passed in front of Navaratna Rama Rao’s bungalow. Since

we had stayed in their outhouse earlier and therefore knew them well, we were thinking of going to their house requesting shelter. Fortunately for us, Rama Rao's wife was moving around outside the house. Observing our approach, the boys there informed Gangabai, Rama Rao's wife. She stepped outside and invited us in. Hearing all that we had been through, she spoke to us with a lot of pity. In the end, it was them that gave us complete shelter. Addressing my mother, she said "please don't worry about anything. We will take care of everything - clothes for your son, sarees for you, education for your son etc. Please live with us like my own sister". With these reassuring words, we bathed and ate lunch. There were several boys, girls as well as students in the house. I was immediately provided with dhoti (ಪಂಚೆ), cap and other items. I started attending classes the next day. The school was abutting the boundary wall of the bungalow. I would leave for the school as soon as I heard the school bell. Everything turned out to be convenient, thanks to the grace and blessings of Sri *Hari-Vaayu-Gurugalu*. Even Rama Rao, though a man in a prominent job,

was very supportive of people in need. He used to shower affection on us. And Ganga Bai - oh, no words are sufficient to praise her kindness!. I was one more boy, in addition to the other three - Jaya Rao, who was Rama Rao's elder son, Ayachita Sheshagiri and Karikenahalli Rujusimha who were relatives of Rama Rao. Gangabai, the Lady of the house, used to give us all an oil massage followed by a bath every Saturday. And even though her daughters were waiting for coffee, we four would be served coffee first. The reason was, we boys had to go to the market in the morning and fetch vegetables and other daily needs. Hence, first go at coffee for us. Snacks usually meant upma or some fried item like *chakkuli*, *khara sev*, *thengalu* etc. She would never differentiate in giving us coffee or snacks. She would serve us the same way she was serving her own children - probably a little larger portion to us.

Sheshagiri was Gangabai's brother. Rujusimha was a relative. He was studying in high school. The other three of us were in middle school. Meanwhile, my mother's nature was one of extreme civility. For this reason, she would

take up and complete tasks assigned to others. So, over time, it became her lot to launder the sarees, wash vessels, clean up after dinner etc. There were two cooks at home. One for the circuit and one for the home. ['Circuit' meant official travel]. For each task like washing men's clothes, cleaning the portico etc, there were separate assistants. There was no dearth for anything.

Normally, the task for the boys was to go to the market and bring provisions - usually once, for the whole month. Ghee, made by heating butter, was coming from Venka Dharapur in the form of large tin boxes. We used to bring home one tin of ghee, of the size of a kerosene tin [This would be quite a lot, probably 25 kilos]. Ghee was used in generous doses. There was no partiality whatsoever. There was no boundary such as the rich and the poor. In matters of food and snacks, everyone was equal. Generally, after dinner, whenever Rama Rao was in town, he would get his legs massaged. This task would fall on me or on Sheshagiri. Hence, it was usually difficult to find time for studies after dinner. Immediately after dinner, I used to assist my

mother in her tasks - tasks like cleaning the floor after dinner, mopping it with cow dung, washing plates, and mopping the whole house. My mind would not let me study while she was doing all the work. Due to this, both my mother and I used to finish up all the work by around 9 or 9.30 pm and get ready to sleep. Sometimes, just then, I would be asked to massage Rama Rao's legs. After this work, by 10 or 10.30 pm, I used to feel drowsy and go to sleep. It was not possible to study.

After coffee in the mornings, we used to settle down studying till nine. Afterwards, it was bathing, the morning *sandhyavandanam* rituals, shopping etc., till ten. Since the school was next door, we used to come home for lunch during the break. After lunch, we used to have coffee too. On returning from school in the evening, we would get some snacks. Afterwards, we used to play games - a ball game, cricket, *chinni kolu*, marbles, kho-kho, or a game called *ol chipalu*. We used to come back home by around seven in the evening. I used to perform the evening *sandhyavandanam* and start studying. Dinner was at eight. Jahagirdar Krishnamurthy, son-in-law of Rama Rao, used to teach us English

sometimes. He was a clerk in the Engineering office in the same town.

Many years passed like a breeze with this arrangement. In due course, I applied for the Lower Secondary examination. That happened to be the *paryaya* year in Udupi. [*Paryaya* is the two-yearly function that marks the change of pontiff in Udupi, where pontiffs of the eight *mutts* take turns in performing puja to the idol of Lord Krishna, the main deity installed by Madhvacharya, the founder of the Madhva Brahmin community, in the 13th Century AD]. My mother was prepared and ready to attend the festival. There were no buses yet in those days. One had to travel by bullock cart beyond Shivamogga. It was the period when Sri Sri 108 Satyajnaanaru was the pontiff. Hundreds of bullock carts were readied for transporting people. It took us 15 to 20 days to complete the up and down journey. On return, it was my turn to perform many tasks at home. Hence, I could not prepare for the exam. I flunked the exams that year!

The next year, I passed the exam and joined High School. A small incident then. This illustrates the stupidity of youth. I chose Sanskrit

as my second language. After a few days, the teacher punished me for the reason that I had not done my copy homework. I was unable to bear it and in my anger, went and changed my subject to Kannada. This was stupidity. Aprameya Ayyangar was the Kannada teacher. He was an expert in two languages. He attempted to teach us to stage the play 'Veni Samhara' in Sanskrit. [Veni Samhara is a Samskrit play in six acts by Bhavabhuti written around 7th Century AD and is based on a story from Mahabharata]. My role in the play was that of *Ashwatthama*. I used to act well and say my dialogues. The teacher was appreciative.

I moved to 5th Form [Equivalent to the present 9th Standard]. During that year, we played the English play 'Merchant of Venice'. I played the role of Shylock. Here too, I received much appreciation. Then, at Chikkamagalur I was in 6th Form or Matriculation. That year, for the first time, exams called SSLC were held. I could not pass the exam. Meanwhile, Navaratna Rama Rao was transferred to Chitradurga. We all moved to that place.

There too, we lived in a sprawling bungalow. There were cooks and peons and other facilities.

I joined a High School for SSLC. Unfortunately, that year, instead of announcing 'pass' or 'fail', they only published the marks. So, joining a college hinged on my luck. In a college in Bangalore, an Englishman by name Mr. Twite was a Professor. One more person by name Madhvesh, a relative of Rama Rao, was also studying with me, living in Rama Rao's house. We both scored around the same marks in the exam. On enquiring, both of us were told that college admission is possible. We both went and met Mr. Twite. 'I will think about this and notify on the notice board', he said. Ultimately, we could not get admission. Such was God's will!

In this situation, Sri. Rama Rao availed leave for a few months prior to retirement and moved to his own bungalow on 3rd Main Road, Chamarajpet in Bangalore. There I got to know his relative, Sri. Devanahalli Shyama Rao, who was an advocate. By that time, I had applied at Pachaiyyappa's College in Madras. I procured the seat. But who will finance? In this situation, Sri. Shyama Rao committed to give Rs. 10 per month. Some arrangement was possible for food and dining. Rama Rao's eldest son-in-law was a stationery merchant in Madras. His

shelter was available. During those days, there were not too many expenses. And, there was one more avenue. There was an opportunity to join the 'Upper Subordinate' course in Madras. Even then, there was a major obstacle. My mother said she cannot live without me even for a moment. Since she meant everything to me, my mind did not allow me to go against her wishes. I had to give up going to Madras and consider one of the diploma courses. Just then, several courses, with scholarship, were begun – I. Forestry course, II. Veterinary course, III. LMP course, IV. Police Inspector's course, etc. It is natural however, for well-mannered people to be oriented towards performing *dharmic* customs. Joining a course like LMP entails opening up corpses; joining the Police department would make practicing rituals difficult; in this way, many debates flooded the mind and finally it was decided that I will study the Engineering diploma course. By that time, the Engineering diploma course at Cantonment's Arcot Narayanaswami college had been running for a long time. The superintendent there was close to my uncle. Hence, we went to the Superintendent's house,

provided all the information and I was offered a seat. I joined that college.

By this time, the paddy fields near Srirangapatna that were our inherited property came under our control. It came about in the following manner - My uncle's widowed wife, Kashi Venkoobai, applied for sustenance and had put obstacles so that the land could not be partitioned. Finally, as per the court's judgment, a sustenance amount of Rs. 900 was given to her and the lands possessed, about three to four years earlier. At that time, the market rate of paddy was Rs. 6 per *palla*. [*Palla* is a volume measure used in agriculture. One *palla* is equal to 100 *seru*. One *seru* is approximately two litres]. The money from the sale of paddy had been accumulated. It was apportioned into three parts and I received Rs. 300. My uncle had handed over the amount while we were in Chikkamagalur itself. That amount was given as loan to Rama Rao's wife and the interest received was used for fees and other sundry expenses. That amount was now useful. I was now studying in the Engineering school. This was during 1914-15. After the first year exams,

we went on a school tour. We went to a place called Vaniyambadi, did a 'compass survey' and then proceeded to Srirangam. Our tour ended there. But myself and another person by name Narasimhaiah visited Rameshwaram, completed the *pithr karya* and returned. [*Pithr karya* is the act of paying homage to ancestors through offerings of food and is considered the sacred duty of a son]. We completed the *sethusnana* too. [*Sethusnana* means bathing under the famous bridge at Rameshwaram, considered a pious act. *Sethu* is bridge and *snana* is to bathe].

By this time, my teeth had decayed and my health was down. On showing the teeth to the ophthalmologist Sri. B K Narayana Rao, he said "Your decayed teeth are poisoning the food you eat. Get them extracted immediately". The tooth ache had become unbearable. So, I went to a dentist in Cantonment and got my teeth extracted - one line a day (14 on the first day and 14 on the second!). The bed was wet with blood for a week. Scared that my mother would scold me, I had not informed her. Thank God, everything turned out alright. I got a set of new teeth. My health improved greatly.

Meanwhile, I started getting many marriage proposals. My mother wished to see me married as soon as possible. But I did not want to get married without a job on hand. So, I used to refuse to proceed any further.

In this situation, a gentleman popularly known as Society Rama Rao visited us. He was in search of a groom for the daughter of Sri. C N Yadavamurthy Rao of Mysore. This Rama Rao was known to my mother for a long time. Because of this familiarity, he used to address my mother as 'Sheshi'. Sheshamma was my mother's maiden name. He asked for my horoscope. My mother replied "I don't have the horoscope, but I know his date, time and place of birth". Taking this information, he got a horoscope made and said "the horoscopes of the girl and the boy match very well". It was my mother's nature to believe everybody. Hence, she agreed to the match.

At that time, we got a wire message that my paternal uncle at Devanur was critical. I immediately went there. He passed away the day after I reached there. There were very few Brahmins in that town. It had hardly any corpse carriers either. So, it was the only son Appu Rao

on one side and me on the other. In this way, we became the corpse carriers, performed all the final rites and returned home. Since I had to attend school, I stayed there for three days and returned to Bangalore. After 11 days, I had the purification ritual also.

[Portions of the manuscript missing here]

Society Rama Rao came home again from Mysore and said to my mother “Sheshi, I have set the *Muhurtham*, get ready to leave”. [*Muhurtham* is the auspicious moment for the wedding usually lasting a few minutes on a specific day as decided by the astrologer after comparing the horoscopes of the bride and the groom]. The day fixed for the wedding happened to be the *Vaikunta Samaradhane* of my departed paternal uncle. [*Vaikunta Samaradhane* is the 12th day after the death and the day that the departed soul is believed to reach *Vaikunta* or heaven. Normally, no auspicious functions like marriages are conducted until after the 27th day]. In spite of our reservations to this wedding day, Rama Rao said “I have enquired with the acharya and the astrologer. They have approved”. He pressured us into accepting the

set *muhurtham*. The motive for this pressure was that Sri. Yadavamurthy Rao's brother-in-law Sri. Babu Subba Rao's daughter was also getting married the same day. Rama Rao's idea was that the occasion and the wedding hall can be used to conduct both the weddings simultaneously. So, I immediately proceeded to meet my uncle Raghavendra Rao in Malleshwaram and updated him with the facts. He too agreed for the wedding. We ended up proceeding to Mysore.

We needed a *kalashagitti* for the wedding. [*Kalashagitti* in a wedding is a girl who is in charge of the *kalasha*, the sacred pot. It is traditionally a role given to the groom's/bride's younger sister]. Just then, Gangabai's great niece had come to Mysore. She accompanied us as *kalashagitti* to the wedding. The wedding took place, of course. But my mother was not too happy. It was her desire that I wear a *jarathari panche*. [It is usually a traditional silk dhoti with fine gold or silver thread lacing. In a wedding, it is gifted to the groom by the bride's parents]. She was expecting it to be gifted during the wedding, but that did not happen. Moreover,

due to paucity of time, the marriage 'suit' did not fit me. How would a suit tailored without measurements fit? On the whole, it was all not so satisfactory. God's will!

We all came to Bangalore after the wedding. The bride had still not matured. She was only 12 and I was 22. I was still studying. I passed the first year, but had to wait six months to find a job. Finally the job order arrived. I had been posted to *Kannambadi katte* [This is the dam on the Krishnaraja Sagar reservoir across the river Kaveri near Mysore].

There was no limit to my mother's delight. She was glad that finally we can be independent. When we departed, Gangabai gifted us some vessels, a 'Primus Stove' and showered her blessings.

I started from Bangalore, reached Krishna-
raja Sagar and I reported for duty on December 6, 1916. I had two friends Narasimhaiah and Krishnayyengar. All of us joined the service together. We all lived together. We had no idea how to cook. We used to prepare upma in a large pot.

After finding a house, I came to Bangalore, fetched my mother and set up a family. My

mother's joy was boundless. By this time, I received a letter that my wife had matured. But within a short time, she fell extremely ill resulting in *sannivāta* (delirium). To recover and come back to normalcy it took a whole year. After that, I brought my wife home.

From 1917 to 1921, my job was at Krishnarajasagar. A few incidents while we were there - My mother used to perform vows like '*akhanda*' *masopavasa*, *pakshopavasa* etc. [these are different types of fasting for different durations performed for self-discipline and for propitiating the Gods]. Apart from the three of us at home, my mother's step mother also lived with us. She was a traditional widow who had shaved her head. With my salary being inadequate, I had to take a loan to perform every one of these functions. Another speciality was that every year during the rainy season, friends and relatives used to flock to *Kannambadi Katte* from other places for sightseeing. My mother loved entertaining guests. During those days one *seru* measure of milk cost only two *annas*. Without fail, she would prepare milk-based sweets and pudding. This took place all through our stay there.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

In 1919, my wife became pregnant, appropriate rituals were held, and she gave birth to our first daughter on 2-1-1920 at her mother's house. We named her Padmavati. Our second daughter Kamala was born on 29-8-1921.

During this time, I suffered from Malaria and my health deteriorated. The Medical Officer there examined me and gave his written opinion that unless I am transferred, my life is in danger. On an application based on this, I was transferred to Kolar.

I was suffering from asthma quite a lot. In Kolar, there was a well known ayurvedic doctor by name 'Muchukundappa'. He had a heap of some ancient tablets and by changing their proportions, he used to treat several diseases. He was an expert in checking the pulse and diagnosing diseases. He began treating by giving gold dust. Its diet required me to consume rasam and lots of ghee. This went on for two months. By then, I had digested a whole tin of ghee!

We lived in Kolar only for six months. Another incident there was regarding the cycle allowance. In Krishnarajasagar, I was getting a 'Cycle Allowance'. It had to be converted to

'Horse Allowance'. That would increase the allowance by seven and a half Rupees. That was the desire, and I applied for the same. Executive Engineer Sri. R Puttaswamaiah asked me to fetch a horse. So, I borrowed a friend's horse as well as its attendant and tied the horse within the office compound. The Engineer saw the horse and ordered me to ride it on the road the next day itself. Luckily for me, I had some practice with horse riding. So, I had no trouble. I rode on the horse trailing the boss's car for a short distance. The horse allowance was approved. I received this allowance until I retired.

In 1922, I was transferred from Kolar to Chikkaballapur. Inside the town is a Hanuman temple. There we rented the house owned by Achyutappa. The rent was Rs. 4 only. One 'Uravani Narasimhacharya' also lived there. An incident within a few months of going there - an old brahmin gentleman came and said his only son's upanayanam had to be performed. I was empty-handed. So, I requisitioned some friends. Some of them helped out. Afterwards I went to the famous lawyer Suryanarayana Rao and informed him. His reaction was favourable. He

said “Govinda Rao, I am anyway conducting my son’s *upanayanam*. Please request that brahmin to come and conduct his son’s *upanayanam* also at the same time.’ The function took place as planned. As if triggered by fate, that old brahmin died shortly. The mother and son survived. Since the son’s *upanayanam* was completed, he could perform all the last rites.

Another incident in 1923. During the harvest season, I had to go to Srirangapatna to bring paddy. At that time, rats were dying of plague in Chikkaballapur. Vaccination against plague was being given to everyone in the town. I got everyone at home vaccinated. However, I did not get vaccinated due to my haughty attitude. I proceeded to Bangalore and went to my paternal uncle’s house in Malleshwaram. I saw the newspapers [probably about the plague]. He said “Govinda, you sleep separately in the room”. I did as told. Next day, I went to Mysore, then onward to Nagoor village, made arrangements for the paddy to be transported to Chikkaballapur, and then returned home. By the time I returned, I was feeling tired and sick. As soon as I got off the train, I rushed to a hospital

and showed the aching nodule under my right armpit. The doctor applied wet tincture iodine, but somehow my mind was not at rest. I went home and asked for an ayurvedic doctor to visit me. He examined and confirmed that it was due to plague and assured treatment. He gave some oral medicine and tied the core of aloe vera onto the nodule to dissolve it. Over time, my fever subsided and the nodule also dissolved.

I recall another incident during this time. Generally, no matter where I was, I used to gather all the Madhva brahmins at one place and perform the annual ceremony of Sri Raghavendra Swamy and the Madhva Navami festival. Before leaving for Srirangapatna, I went to all the Madhva brahmins, collected donations and arranged for the functions to be held in the Hanuman temple in the town. I had also arranged for lunch for brahmin widows. Unfortunately I was down with plague on that day. The Madhva Navami festival procession commenced. The procession could not enter our lane as it was too small for the festival car. So they brought the car to the entrance of the lane and halted it there. I received this news. I

crawled to the car and had darshan of the deity. All the folks in the town said I had done a very commendable work and therefore I was cured. Many devotees came home to express their sympathy.

Retrenchment had started in our department in 1921. Many people had lost jobs, though it had still not affected us. But its heat hit us now, in 1924. I and Krishnayyengar - both of us lost our jobs. At that time, my father-in-law was working as a Revenue Inspector at Frenchrock, now known as Pandavapura. I went there and was planning to withdraw money from my provident fund, buy some oxen and start farming. Just then, within a month, I got my job back and was posted to Nagamangala.

I can recollect another incident here. As already mentioned, I had taken treatment for my asthma at Kolar. It did not bother me for a year. It now started giving me trouble again. I felt the medicines and the money were all a waste. The only course left was to surrender to the Supreme. I thought 'Sri Raghavendra Swami, the fulfiller of one's wishes is in Mantralayam. Let me go there and serve him.' However, I had

no money to go, but only a determination in my mind. I had stored paddy in a granary at home, a full year's supply. I sold the whole lot. The plan was to use the money for travel and other expenses. I took the whole household and left for Mantralayam. We reached the train station and even before I had bought tickets, I noticed my elder child had measles. The fever had reached 105°F. My mother suggested 'We have not bought the tickets yet, why not just return home straight?' Some godly inspiration made me take a brave stand. Addressing my mother, I said 'Mother, we have commenced our journey trusting *Rayaru* [Raghavendra Swami]. Let us not take a backward step. Let us put all our trust in him and continue." She did not react and remained silent. The train started. There is a rule that people starting off on a pilgrimage should commence their journey on an empty stomach. So, we had not eaten anything. On the way, at Yelahanka station, there was a break of one hour. We decided to get down there and prepare food. By the time we got off the train at Yelahanka, even the other child had measles and fever. Again, the same decision [of continuing

the journey]. Rice and tamarind rasam were quickly cooked. All of us ate and got into the train. The journey started.

We reached Guntakal in the evening. We had carried our own rice and had picked up some coconuts at Chikkaballapur as they were inexpensive. When we began the journey, we had not paid the luggage charges on this extra luggage due to paucity of time. So, I got these weighed here [at Guntakal] and paid the excess charge of Four Rupees. We then took another train finally reaching Anumanchali [the train station nearest to Mantralayam] the following evening at 10.30 in the night.

My suffering from asthma was now intense. While disembarking, my aged mother had to assist me. We all got off, carried our luggage and camped at the local Rayara Mutt [at Anumanchali]. We were cared for extremely well. When I was just about to leave for a bath, my mother enquired, “dear, will your body be able to withstand a cold water bath, with all this cough?”. I said “When we have *rayara anugraha* [Raghavendra Swami’s blessings], why will it not withstand?”. I completed my bath and then

the rituals. We partook of the prasadam [lunch]. We then engaged an ox-driven cart to transport us to Mantralayam, which we could reach before sunset. During those days, unlike now, there were no conveniences. There was a huge zinc sheet covering and under that, a number of small cabins. We were given one of these small cabins. From the next day, I vowed to perform the *seva* and commenced it. It was a scorching summer. I had to bathe three times a day. And while eating, I had to be in wet clothes, without which I was not supposed to eat [probably one of the restrictions of the vow]. I was supposed to eat just one meal a day, even in that burning heat. In the night I would eat some puffed rice or *aralu*. This became a daily routine. All three of us did this *seva* for 20 days.

I have no idea how the asthma disappeared. Even though I was too weak to complete one *namaskara* [*pradakshine namaskara* - or perambulation of the main temple premises, probably about 150 steps in circumference], gradually I gained strength. Later, I used to perform twenty to thirty *namaskaras*. By this time, both my daughters were rid of measles, the

fever subsided and they were back to normal. On the night of the penultimate day of our stay, my mother had a dream with a good omen. On informing this to the priest there, he said I will become the father of a boy and that we would visit Mantralayam again. This was also my mother's desire since I already had two daughters. She longed for a male child for me. My wish was for an asthma cure. Anyway, it was like two birds with one stone. The asthma that got cured then, in 1923, never bothered me again, until 1976. Recently it has been bothering me a bit. But thanks to *rayaru*, it is not troubling me much. After all this, we returned to Chikkamagalur.

From there, I was transferred to Naga-mangala. On this occasion, my mother said "You keep getting transferred. Why don't you see someone higher up and requisition [for staying in one place]? I replied "Mother, the government bears travel expenses. Wherever we go we get an opportunity to visit nearby holy places and visit shrines".

My wife was pregnant when we moved to Nagamangala. On 9-2-1924, she became the mother of a son. Since he was born from the blessings of *rayaru*, we named him 'Gururaja'.

My mother's joy knew no bounds. The naming ceremony was a grand function.

An incident in Nagamangala. There was a gentleman by name Sri. Ramanna who had retired from the Police department - a very virtuous family man. I used to invite him over to my house now and then for snacks and meals. I don't know what came over him - he brought his whole collection of *sarvamoola Grantha* [a collection of 38 works - treatises, commentaries, expositions and shlokas - authored by Sri. Madhvacharya, the founder of the Madhva sect and a proponent of the Dvaita philosophy] handed them over to me, along with some *dakshine*. I said "Mr. Ramanna, I have no knowledge of Sanskrit. So, how will I even get the authority to study *Sarvamoola Granthas*? Please donate them to someone else". He replied "If not now, you will gain authority in the future. That is the reason I have handed them over to you". As the Sanskrit saying goes, '*vipra vakyo janardanaha*' [The words of a brahmin are the words of God], his words turned out to be true.

In 1925, I was transferred from Nagamangala to Mullur in Nanjangud taluk. This place felt more like the Malnad region. The only brahmin's

house there was that of a *Smartha* brahmin [a Shaivite, different from a *Madhva* brahmin who is Vaishnavite]. There were no Vaishnavites. Many belonged to a community called *kevala markata*. We were going to the town in a bullock cart along with all our household items. One of the items was a large stone hoe. The path was uneven with pits and potholes. The cart toppled at one point. I was worried about what could have happened to the kids. Thanks to the grace of God, everyone was safe and there was no mishap. We repaired the cart and reached Mullur.

A strange situation arose here. There were no vacant houses. I had reached the place with my family. I informed the local contractor. He suggested as follows - "Sir, there is a house; however, a week back another contractor from Gujarat who lived there committed suicide by hanging. I have cleaned it up now with a fresh coat of paint. If you want, that house is available". I gave it a deep thought and concluded that in a house where Gods are propitiated, *rayara stotras* are chanted and holy scriptures are read, what harm can possibly come? With this

logic, I decided to rent that house. I gave strict orders that the womenfolk should never learn of this. The goods were then offloaded. I called for a purohit to perform *punyahavachanam* [purifying ritual], conducted a puja and started our Mullur family life. We spent six months this way.

[Portions of the manuscript missing here]

The children were down with fatigue but no other trouble. God's grace. For important rituals, I used to get the purohit from Nanjangud. Since I had a horse with me, I would send it along with an assistant to fetch the purohit. By this time, my father-in-law was working as the Peshwa [administrative head] of the temple [at Nanjangud]. Sante Saragur is 10 miles from Mullur. There was a vaishnavite house in that town. I went there once to perform the yearly ceremony for the ancestors. With no one who could chant the mantras, I myself recited them from a book, invited a family gentleman as the guest and somehow managed such rituals.

On that occasion, all of us were travelling by cart to Mullur. Around five in the evening, as we were passing through the forest, we saw a large

tiger walking about a furlong away. The tiger was fearless, glanced back at us several times and was treading the path. The cart driver reassured us and all of us moved forward shouting at the top of our voices. Finally, the tiger turned into a narrow path leading into the forest. We reached the town unscathed.

There is a tiny rivulet called 'Bhrigu river' that flows through the town. A small bund is built nearby and a canal dug for water to be provided for farming. A lot more aqueducts, siphons and buildings had to be built. I was transferred to Mullur for executing these tasks.

A common scene in the town was this - two tiny rafts with metal pots tied to a small ox going to the river for fetching water. Following this, we also bought an ox. One of us would fill the pots with water at the river and the servant would walk the ox home. Someone at home would empty the pots and send them back for refill.

While we lived in Mullur, my father-in-law retired. His whole family came to Mullur and stayed with us for a few months. During the stay, unfortunately, the young Govinda [brother-in-

law] suffered from delirium. The doctor had to come from Sante Saragur. As usual I had to send the horse with the servant.

[Portions of the manuscript missing here]

So, he stayed back with us. All of us walked ahead and began crossing the river. The child was being carried by a knapper. While we were crossing the deepest part, we saw a gush of new water suddenly rushing towards us. Within minutes the flood waters rose and we saw a bullock cart and a few bullocks getting washed away. I started wondering what would happen to us and appealed to the almighty. By the time we neared the other bank, the water was chest high. On the bank were a few boatmen. They jumped into the river, pulled us out and saved us. We were travelling with all the necessary items for my daughter's marriage. Thanks to the grace of god, we escaped unhurt. There were no vacant houses there and we had to stay at the marriage hall itself. My daughter's wedding also took place in the same hall. This was the only marriage I conducted without taking a loan. Since all the guests were also relatives, they all stayed back for a month at the same choultry

and then left for Mysore. [Note - The reference here is to the marriage of his eldest daughter Padmavati who married her maternal uncle Balakrishna Rao].

While we were staying in Hosadurga, my fourth son [Nagaraja Rao] was born on 7-12-1934. My work in Hosadurga was only for a year, laying a new road. Ten miles away, at Gavi Rangapura, was a temple dedicated to *Kurma*, Vishnu's second avatar. We visited the temple which has the idol in the form of *Kurma* [Tortoise]. Pujas are performed everyday.

From Hosadurga, I was transferred to Chitradurga municipality. We rented a house near *Uttaradi mutt*. After a few months, I was transferred locally to Engineer No. 1 subdivision in the Public Works Department. My second daughter was then of marriageable age. Her birth star was *moola*, which meant she had to be married into a household that had no father-in-law. So, the groom needed to be from such a household. I spent a lot of money in the process of looking for a suitable groom, all in vain. I had invested some money in an insurance company to help me at the time of

this daughter's marriage and I received that Rs. 1000 now. I happened to be in Mysore then. 1935 was *Paryaya* time at Udupi. We all went to Udupi, bathed at '*Madhva Sarovara*', and had an excellent darshan of Lord Krishna. We went around to pilgrimage spots like Pajaka [birthplace of Sri. Madhvacharya] and then returned to Mysore. By the time I returned, I had received a notice from the municipality to the effect that sites left vacant without constructing a house would be repossessed by the municipality. About three to four years earlier, I had purchased two sites in Weaver's Lane, what is now called Krishnamurthypuram. I now decided to build a small house. I had Rs. 1000 with me, of which I had spent Rs. 60 for the Udupi pilgrimage. I prepared a house plan and applied to the municipality for approval. I obtained the approval, extended my leave and decided to personally supervise the construction of the house.

The out-house at my father-in-law's house was vacant and that too was in Krishnamurthypuram, just round the corner from the site. I moved there with my wife,

an infant and a grown up daughter ready for marriage. The labour rate at that time was anywhere from four *annas* to eight *annas* per day for a male worker and two to four *annas* for a female worker. And for a mason, 12 *annas* to one Rupee four *annas*. After a shower in the morning and light breakfast, I used to be at the site by 7 AM, take out the workers attendance register and commence the construction work. My wife used to bring me snacks and coffee to the site. This went on for two months. Just then, the concept of RCC roofing had started. But it was still creating a few problems and was not fully reliable. Because of this reason, I had to go for what was called 'Madras roofing'. [This is a traditional roofing technique that was practiced in South India. It involves the use of wood and "aachikal" (a local material which is a small brick) and lime plaster. Commonly used for small spans. Wooden beams are used to cover the span. Over this, wooden beams are laid at intervals of less than 45 cms from each other. The gaps between are filled with bricks on edge with lime plaster.] The construction was completed. We performed the 'Grihapravesha'

function, rented it out for Rs. 12 per month and returned to Chitradurga. My leave period had been completed. Meanwhile, I had applied for a loan from the society by mortgaging the house, to arrange funds for my daughter's marriage.

Holalkere is enroute Chitradurga. I was already in correspondence with Sri. Nanjunda Rao, Holalkere's Forest Ranger regarding his brother who was a potential groom. The boy was in Calcutta studying for a veterinary degree. Since summer vacation was on, he had come home to Holalkere. We went to Holalkere, visited the groom's family and fixed up the marriage. A suitable wedding date was also fixed. Within a few days after returning to Chitradurga, I went back to Mysore, got the loan sanctioned and returned with the money.

My second daughter Chi. Kamalu's wedding took place in Chitradurga's *Uttaradi mutt*. Sri. Subbannacharya, the head of the mutt was the purohit who conducted the ceremony. I had invited many government employees for lunch. They all had to be in the office by 10 AM. I had assured them that lunch would be served by 9.30 AM. If that were to happen, efficient

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

supervision was needed - from washing vessels to getting the food ready. My wife and I were awake all through the night getting things ready. Everything was ready, puja was completed, banana leaves for lunch were laid out, first round of items were also served, but the Purohit was nowhere to be seen. I could not make the invitees wait any longer. So, I went ahead and served the holy water (*theertha*), and requested the people to start eating. The purohit came later and we served him lunch in the kitchen. Everything went off smoothly.

[From this point onwards, the entries resemble a dated journal rather than a descriptive autobiography. Some of the highlights are given below]

October 30, 1937 - *Kartheeka shuddha saptami*.

Last day of 'Shanti Patha'. I was transferred from Chitradurga to Molakalmur.

September 2, 1937 - *Shraavana-bahula-dvaadashi* - my birthday. Camped at Hampi with my family. Bathed at Chakratheertha. Went to Anegundi on the 3rd, then to Ballari

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

and onward to Rampur - the border of my jurisdiction.

February 11, 1938 - Handed over charge at Molakalmuru availed leave and proceeded to Mysore; 12th to 17th - Arranged for loan by mortgaging the land; 18th - Obtained Rs. 800 as loan, Started building the boundary wall for the house

March 21, 1938 - Reported for work at Challakere

December 29, 1938 - *Bhagavata Saroddhara mangala*

---- My sister-in-law Ahalya Bai's marriage at Mysore; 16th, 17th - Went to Bangalore to get my eyes tested; ordered for eyeglasses

20th March, 1939 - To Challakere

3rd April, 1939 - Transfer orders to Hassan

5th May, 1939 - Reported for duty at Hassan

26, 27 September, 1939 - Visited Mysore and returned along with Chi. Padmavati

19th November, 1939 - Second daughter Kamalu and her husband left for Bangalore

22nd March, 1940 - Commenced my journey to Tumkur. Met Sri. R Ramachandra Rao on the way at Arasikere

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

- 23rd March, 1940 - Reached Deverayanadurga.
Walked the last nine miles. Climbed the mountain at 9.30 AM.
- 24th March, 1940 - Sunday. *Ankitopadesha* [Formal induction into the *daasa pantha* by his guru *Thande Muddumohana Vittala Dasaru*]
- 25th March, 1940 - Walked down the mountain, took a train to Hassan
- 16th April, 1940 - Learnt that Guruji cast off his earthly body on the 16th at 1 PM
- 5th January, 1941 - To Channapatna. From there to Abbur and then to Closepet. Met Sri. Anantha Krishnamurthy. He had also received his *ankitha* and had a thamboori made by Rangappa, another Madhva, also a shishya of our guru. My guru had ordered one for me too. And that was the last one. I took the thamboori from Anantha Krishnamurthy and returned to Mysore on the 6th.
- 26th January 1941 - To Bangalore with RR.
27th - Purandaradasa's *punya dina*. Sri. *Urugadrivasa vittala dasaru* was performing it at Vasanthapura.

ಗುರುಗೋವಿಂದವಿಠ್ಠಲ ದಾಸರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ತಂದೆ ತೀರಿದಾಗ (at ಮಾರಿಕಣಿವೆ, ಮಾರಿಕಾಲು ಹತ್ತಿರ) 4ನೇ ವರ್ಷ. ದೇವನೂರಲ್ಲಿದೆ. ಅಣ್ಣಾ ಅಣ್ಣಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಶ್ಯಾಮರಾಯರು ನನ್ನ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ರೈಲು ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಣ್ಣನನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾರಿಕಣಿವೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿ ರೈಲು ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ೩೦೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರಂತೆ. ದೇವನೂರಿಗೆ ಬಂತು. ನಮ್ಮದೊಡ್ಡಪ್ಪರ ಏಕಪುತ್ರ ಅಪ್ಪುರಾವ್ ಎಂಬುವನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆದು ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ನಮ್ಮತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು - ಹೊಸ ಸಂಸಾರ - ಪಾತ್ರೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಯವರ ಪಾಲಾಯಿತು.

ದೇವನೂರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡನೇ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ನಾನು ಮತ್ತು ತಾಯಿಯವರು ಬಂದೆವು. ದಾಯಾದಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಶಿಶುತನದ ನನಗೆ ಆರೈಕೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ (ತುಳಸಮ್ಮ) ಬದುಕಿದ್ದರು. 80 ವರುಷದ ಮುದುಕಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸ ಅವರದೇ ಆಗಿತ್ತು. ತಂದೆ ಸತ್ತ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಕೂಸೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೆಗಣೆ ತರುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಳಿಟ್ಟು ಕಲಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಬೆರಸಿ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನನಗೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗಲೂ ಭಾಷಕವಿದೆ. ಹೀಗೆ 6-7 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು. ನನ್ನ 5ನೇ ವರ್ಷದವರೆಗೂ ತಾಯಿ ಎದೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಭಾಷಕವಿದೆ. 6ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನಂತರ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮಡಿ ಆದರು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯದೇ - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಎರೆಯೋದು - ಲಾಗಾಯಿತು ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ.

6-7 ನೇ ವರ್ಷ - ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯವರು - ಕಡಪ ಸುಬ್ಬರಾಯರೆಂಬವರು - ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ತುಮಕೂರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ 2-3 ವರ್ಷ ವಾಸ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತಾಯಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮೊದಲು ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬರೇ ಜನನ. ಎರಡನೇ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು, ಎರಡು ಗಂಡು. ಅದರ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು. ಸಂಸಾರ ದೊಡ್ಡದು. ಬರುವ ಸಂಬಳ 30 ರೂ. (Accountant in DC's Office). ಇದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಶ್ರೀ ರಂಗಪಟ್ಟಣ - ನಗುವನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಂದಿರು ಹವಣಿಸಿದರು. ಆಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧರು - ಅವರನ್ನು ತಾತ ಎಂತಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು - ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ. ಅವರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೋರ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಲು ಬಯಸಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನವರು ಶ್ರೀ ಎಂ. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರು

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಣ-ವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೆರವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾರಿದರು. ಸುಮಾರು 800-900 ರೂ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಜ್ಞಾಪಕ. ಸರಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ. ಲಾಯರ್ ಮನೆಗೆ ಅಲೆಯೋದು - ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋದು ಪ್ರಾರಂಭ.

ಆಗ ಒಂದು ಘಟನೆ. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. 'ತಾತ' ಎಂಬುವರು ರೆಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಈಚೆಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಹೀಗೆ ನೀರಿನ ಗಂಡಾಂತರ ಕಳೆಯಿತು.

ತುಮಕೂರಲ್ಲಿ ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. 3ನೇ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ಞಾಪಕ. ತುಮಕೂರಿಗೆ ವಾಪಸು ಬಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಡವೆ ಮಾರಿದ ದುಡ್ಡು ಬಹುಭಾಗ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಂದಿರು ಸಾಲಗಾರರ ಕಾಟ ತಾಳಲಾರದೆ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. "ಶೇಷೀ, ನನಗೆ ಹಣ ಕೊಡು" ಅಂತ ಹೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲವೇ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಬದುಕಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ತಾಯಿ. ಅವರು ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ವೆಂಕಟರಮಣಾಚಾರ್ ಎಂಬುವರಲ್ಲಿಟ್ಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬತ್ತ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಅವಲಕ್ಕಿ ತಯಾರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯ್ತು.

ಪುನಃ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರು ತುಮಕೂರಿಗೇನೇ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನಗೆ 8ನೇ ವರ್ಷ.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಆಗ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೂಲಿ-ವಾಡವಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರು. ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯೋದು ಜ್ಞಾಪಕ. ಫೀಜು 8 ಆಣೆ ಜ್ಞಾಪಕ. ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ಕೂಲು ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಓದುವದಕ್ಕೂ ಮಾತ್ರರ್ಯವೇ! ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹಿರೇ ಮಗಳು ಪದ್ಮಾವತಿ ಎಂಬುವಳು ನಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ಬಚ್ಚಿಡೋದು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಆ ಜಾಡ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಓದು ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾವಘಡದ ಭೀಮಸೇನರಾಯರೆಂಬುವರು ಬಂದರು. ಇವರು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧ. ಅವರು ನನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಒಳ್ಳೇ ನಯವಾದ ಹೆಸರಾದ ಕರೀ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೊದಿಯಲು ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠಗಳ ಮುದ್ರಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಕುದುರೆಗೆ ಖಾಯಿಲೆ ಆಯಿತು. ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಬಂದರು. ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟು - ಕುದುರೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಗಸಗಸ ತಿಕ್ಕಲು ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದೇ ತಾನೇ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಂಬಳಿ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟರು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳು ಆ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಂತರ ನಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನವರು ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಓವರ್ಸಿಯರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಗೆ ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಭಾರ್ಜಿವೆರ್ಗವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟವು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾವ ಅಂದರೆ - ಪದ್ಮಾವತಿ ಬಾಯಿ ಯಜಮಾನರು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹಾಕಲು ಯಾರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಂಸಾರವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸಮೀಪವೇ.

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣ-ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾನೂ ಒಂದೇ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಗಿನ ಅನುಭವ ವಿಚಿತ್ರ. ತಾಯಿಯು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ. ತಲೆಗೆ ನೀರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀರು ಸೇದಿ ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ನನ್ನದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ 'Sitz bath' ಇತ್ಯಾದಿ - Dr Khona's Natural Treatment ನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಟಬ್ಬಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದೆ. ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸೇದಿ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂಗಳನ್ನ, ಎಂಜಲು ಕಾಫಿಯೇ ಗತಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಡಿದು ಮಿಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಾಕಿ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನನಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇನು-ಸೀರು ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಜುಟ್ಟನ್ನು ಸಿಕ್ಕು ಬಿಡಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆಫೀಸಿನ ಜವಾನ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಎಂಬುವನು - ಈ ಪರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಜೆ ತಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ತಲೆ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಸರಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮುಂಜಿಯ ಪ್ರಸಂಗ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಉಪ-ನಯನ ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನದಕ್ಕೂ ಏರ್ಪಾಟು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಭಾವನವರು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬಂದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬಹಿಷ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಗಡೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಹಸೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗಾಯತ್ರಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದವರು - ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಕ್ಯಾಶಿಯರ್ - ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ ಎಂಬುವರು. ಒಳ್ಳೆ ಆಚಾರ ಶೀಲರು - ವೃದ್ಧರು. ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹಸೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗೆ ಉಪದೇಶವಾಯಿತು. ನಾಗವಲ್ಲಿ ಆದಮೇಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ - ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಎರಡು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಕುದುರೆಗಳು. ಆಗ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಹು ಮಂದಿಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಏನೋ ಶ್ಲಾಘನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ - ಒಂದು ಸಲ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಉಬ್ಬಸದಿಂದ ಮಲಗಿದರು. 2-3 ದಿನ ಉಲ್ಬಣವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ತಂಗಳು ಅನ್ನ ಮನಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಳಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬೈಗಳೇ ಆದವು. “ನೀನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗು” ಎಂತಲೂ ಅಂದರು. ಹುಡುಗತನ - ಕೂಡಲೇ ಹೇಗಿದ್ದೆನೋ ಹಾಗೇ ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಹು ಮಂದಿ. ಆಟ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇ ಮೇಲುಗೈ. ಅದರಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಥವಾ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಎಂಬೊಬ್ಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದೆ. ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಚೊಕ್ಕ ಭೋಜನ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಕೂಲಿಗೇ ಹೋಗೋದು. ಆಟಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದು. ಹೀಗಾಯಿತು. ಎರಡು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ. ಮೂರನೇ ದಿನ ಪಾಂಡುರಂಗ ರಾಯರ ಮನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಯನೆಂಬುವನು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ. ಅವನು ಕರೆದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಚೊಕ್ಕ ಭೋಜನ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಗೋವಿಂದ ಎಲ್ಲಿ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅವನು ಹೊರಗಡೆ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋದನೆಂದು ಉತ್ತರ. ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದರು. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ “ಏನೋ ಗೋವಿಂದ, ಯೇಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೋ?” ಅಂತ ಕೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತರ “ಕಕ್ಕಿ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಹೋಗು ಅಂದಳು - ಹೋದೆ” ಅಂತ. “ದೊಡ್ಡವರು ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೇನೋ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು” ಅಂತ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮರೆತೆ.

ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ. ಊರಿನ ಸಮೀಪ ಕಾಡು. ಆಗ ಬೇಸಿಗೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು, ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಗಳ ಕಾಲು. ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲ ಸೇರಿ ಹೊರಟೆವು. ಸಾಕಷ್ಟು ಕಿತ್ತಿದೆವು - ಇನ್ನೇನು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬಾಗ ಒಂದು ಕಾಡುಕಿರುಬ ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿತು. ಸುಮಾರು ಸಂಜೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಹೇಗೋ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ಪೈಕಿ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬು ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಅವನು ತಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಡೆದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು ಹರಳು ಮತ್ತು 4-5 ಮೆಣಸಿನ ಕಾಳು ಸೇರಿಸಿ ಎನೋ ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಒಂದು ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಬಿಚ್ಚೋವರೆವಿಗೂ ಆ ಕಿರುಬ ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸು ಕರುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ - ಆ ಕಡೆ ಬಹಳ. ಮರುದಿವಸ ನಾವು ಕೆಲವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮುತ್ತುಗದಲೆ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಂದೆವು. ಅನಂತರ ಅರಿವೆ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಸಾಡಿದರು.

ಹೆಗ್ಗಡೆ ದೇವನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಟರ್ ಸಮ್ಮುಖ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪಂದ್ಯಗಳೇರ್ಪಟ್ಟವು.

1. Running Race
2. Skipping
3. Sack Race ಇತ್ಯಾದಿ

ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನದೇ ಮೊದಲುಗಾರಿಕೆ. ಸಂಜೆ ಬಹುಮಾನ ವಿನಿಯೋಗ. ಕನ್ಸರ್ವೇಟರ್ ರಾಮರಾಯರೆಂಬರು ಬಹು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು. ನನಗೆ ಆನಂದವೋ ಆನಂದ.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಡ-
ದೇವನಕೋಟೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು
ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಡಿಪ್ಲೊಮಾಕ್ಕೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದ
ನಮ್ಮ ಭಾವನ ಓದು ಪೂರೈಸಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ
ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಕ್ಕ-
ಮಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದವು. ಕೋಟೆಯೊಳಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ
ಸ್ವಂತ ಮನೆಯು ಖಾಲಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ೪-೫ ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾಯಿತು.
ಅಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ Executive Engineer ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತ ನವರತ್ನ
ರಾಮ ರಾಯರ ಬಂಗಲೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಡದಿ ಮನೆ
ಖಾಲಿ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ವಾಸ ಮಾಡಿದವು. ಆಗ ನಮ್ಮ
ಸ್ಥಿತಿಗಿತಿಗಳೆಲ್ಲವು ಆ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅನುಕಂಪ
ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕರೆದು ನನಗೆ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿ
ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೋಟೆಯ ಮನೆಯು ಖಾಲಿಯಾಯಿತು.
ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವು.

ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು.
ನನಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಎಲ್ಲ ಚೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ತಲೆಗೆ ಟೋಪಿಯಂತೂ
ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಟೋಪಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸೇರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
ಹೀಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಆಗ ನಮ್ಮ
ತಾಯಿಯು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ
ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಡುಗುಟ್ಟುವಿಕೆ. ಕೊನೆಗೆ “ಟೋಪಿ ಗೀಪಿ ಇಲ್ಲ,
ಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು.
ಪುನಹ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆಗ ತಾಯಿಯು
ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಾ “ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಕೇಳಿ ನೋಡಪ್ಪ ಆಮೇಲೆ
ನಿರ್ಧರಿಸೋಣ” ವಂದಳು. ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದೆ. ಪುನಹ ಅದೇ
ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಿತು. “ಸರಿ, ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ನಿನಗೆ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ವಿದ್ಯೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವುದು ಮೇಲು” ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಳು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ. ಸರಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಘಂಟೆ. ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೀರೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು - ಕೈಲಿ ಒಂದು ತಂಬಿಗೆ ಮಾತ್ರ - ಇಷ್ಟು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸಾಮಾನು. ನಾನು ಪೈಚಾಮ, ಕೋಟು ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಇದೇ ಉಡುಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆವು. ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ “ಇನ್ನೇನ್ನಪ್ಪ ದ್ರುವ ರಾಯಗೆ ಆದಂತಾಯಿತು, ದೇವರೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾ ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆವು. ಆ ಊರಿನ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರ ಬಂಗಲೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರ ಬಂಗಲೆ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಾವೂ ಸಹ ಅವರನ್ನು ಆಶ್ರಯ ಕೇಳಬೇಕೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಾಮರಾಯರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಹೊರಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನ ಕಂಡು ರಾಮರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಹುಡುಗರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಆಕೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಅಂದು ನಮಗಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕನಿಕರದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯುತ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಶ್ರಯದಾತರಾದರು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಏನಮ್ಮಾ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆ ನಿಮಗೆ ಸೀರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಓದು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯಂತೆ ನೀವು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ”

ಎಂದು ಅಭಯ ವಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು - ಕೂಡಲೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ - ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವೂ ಆಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯರು, ಓದುವ ಹುಡುಗರು ಇದ್ದರು. ಕೂಡಲೇ ನನಗೆ ಪಂಚೆ-

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಟೋಪಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ದೊರೆತವು. ಮಾರನೇ ದಿನದಿಂದ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇವರ ಬಂಗಲೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡಿಗೆ ಲಗತ್ತಾಗಿಯೇ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿತ್ತು. ಸ್ಕೂಲಿನ ಘಂಟೆ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಯುತ ರಾಯರೂ ಸಹ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಡವರಾಧಾರಿ. ನಮ್ಮನ್ನ ಕಂಡರೆ ಬಹು ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯಂತೂ - ಅವರ ಕಾರುಣ್ಯ ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ - ಅವರ ಅನುಬಂಧಿಗಳಾದ ಅಯಾಚಿತ ಶೇಷಗಿರಿ ಮತ್ತು ಕರಿಕೇನಹಳ್ಳಿ ರುಜುಸಿಂಹ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಮತ್ತು ರಾಮರಾಯರ ಹಿರೇಮಗ ಜಯರಾಯ ಎಂಬುವನು - ಹೀಗೆ ಮೂರು ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೊಬ್ಬ. ಇಷ್ಟು ಮಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಮನೆ ಯಜಮಾನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯೇ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಅಭ್ಯಂಗನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಗೆ ಕಾದಿದ್ದರೂ ಸಹ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಗೆ ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ - ನಾವು ಬೆಳಿಗ್ಯೆ - ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ತರಕಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ತರುತ್ತಿದ್ದೆವು - ಇದೇ ಕಾರಣ ಮೊದಲು ಕಾಫಿ. ತಿಂಡಿ ಎಂದರೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಕರಿದ ಪದಾರ್ಥ ಚಕ್ಕುಲಿ, ಖಾರಾಸೇವು, ತೇಂಗಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಹಂಚುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲೇ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಶೇಷಗಿರಿ ಎಂಬುವನು ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ಸದ್ಯ ತಮ್ಮನಾಗಬೇಕು. ರುಜುಸಿಂಹನೆಂಬುವನು ಸಂಬಂಧಿಗನೇ ಸರಿ. ಈತನು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಮಿಡಲ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆವು. ಈ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಬಲು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯುವುದು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವುದು, ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದ ಅಡಿಗೆ ಸಾರಣೆ ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕೆಲಸವೇ ಆಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಡಿಗೆಯವರು ಇದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಸರ್ಕೀಟಿಗೆ - ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಗೆ. ಗಂಡಸರ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯೋದು, ಮುಸರೆ ತಿಕ್ಕೋದು, ಅಂಗಳ ಬಳಿಯೋದು ಇತ್ಯಾದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಳುಗಳಿದ್ದರು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ - ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಮಾನು ತರೋದು - ತಿಂಗಳಿಗೊಂದು ಸಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನು ತರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾಯಿಸಿದ ತುಪ್ಪ ವೆಂಕ ಧಾರಾಪುರದಿಂದ ಟಿನ್ನುಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಟಿನ್ - ಅಂದರೆ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ ಟಿನ್ ಸೈಜು - ಒಂದು ಡಬ್ಬು ತರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಕ್ತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಬಡವ - ಭಾಗ್ಯವಂತ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಊಟ ತಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಪಾಲೇ ಇತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ - ರಾಯರು ಊರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ - ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ - ಕಾಲು ವತ್ತಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೆಲಸ ನನಗೂ ಮತ್ತು ಶೇಷಗಿರಿಗೂ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಊಟವಾದ ಕೂಡಲೇ ನಾನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎಂಜಲು ಬಳಿಯೋದು, ಗೋಮಯ ಸಾರಿಸೋದು, ತಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯೋದು, ಮನೆ ಸಾರಿಸೋದು ಈ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಓದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ 9-9½ ಘಂಟೆಗೆ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸಿ ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಗ ರಾಯರಿಗೆ ಕಾಲು ಒತ್ತುವುದು

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿ, 10-10½ ವರೆಗೆ ಆ ರೀತಿ ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ತೂಕಡಿಕೆ ಬಂದು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಓದಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಫಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಲಿಕ್ಕೆ 9 ಗಂಟೆ ವರೆಗೆ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಂತರ ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಅಂಗಡಿ ಕೆಲಸ - ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಗುವ ವೇಳೆಗೆ 10 ಘಂಟೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಊಟ ಮಾಡಿ 11 ಘಂಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಪಾಠಶಾಲೆ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಜೆ ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಚೆಂಡಾಟವೋ, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟವೋ ಅಥವಾ ಚಿಣ್ಣಿಕೋಲು, ಗೋಲಿ, ಕೊಕ್ಕಾಟ, 'ಒಲ್ ಚಿಪಳು' ಅಂತ ಹಿಂದೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು - ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ----- ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು 7 ಗಂಟೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಂಧ್ಯಾ ಮುಗಿಸಿ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸರಿ, 8 ಘಂಟೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಊಟ. ರಾಯರ ಅಳಿಯಂದಿರು ಶ್ರೀ ಜಹಗೀರ್ದಾರ್ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು ಅಂತ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಾಠವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಕೂನರಾಗಿ ಕೆಲಸವಿತ್ತು.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಕಳೆದು-ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆ ವರ್ಷ ಶ್ರೀ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯೋತ್ಸವ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಇನ್ನೂ ಬಸ್ಸುಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಪ್ರಯಾಣ - ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಆಚೆ: ಆಗ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ 108 ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನರ ಕಾಲ. ನೂರಾರು ಗಾಡಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದವು ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ. ಉಡುಪಿ ಸೇರಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ವೇಳೆಗೆ 15-20 ದಿನಗಳಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣ ಆ ವರ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜೇತನಾದೆ. ಪ್ರೌಢ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಆಗ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಘಟನೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಹುಡುಗುತನದ ಅವಿವೇಕ. ಎರಡನೇ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಪಿ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಹೋಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಇದೇ ಅವಿವೇಕತನ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಶ್ರೀ ಅಪ್ರಮೇಯಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬವರು ಇದ್ದರು. ಅವರು ದ್ವಿಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ವೇಣೀ ಸಂಹಾರ' ನಾಟಕದ ಅಭಿನಯ ಕಲಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾರ್ಟು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ 5th ಫಾರಂಗೆ ಬಂದೆ. ಆಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ 'ಮರ್ಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೆನಿಸ್' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಲು ಏರ್ಪಾಟು ಆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾರ್ಟು 'ಶೈಲಾಕ್'. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿನವನಾದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಲ್ಲಿ 6th ಫಾರಂ ಅಥವಾ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ತರಗತಿಗೆ ಬಂದೆ. ಆ ವರ್ಷ ಪ್ರಥಮತಃ SSLC ಎಂಬುದು ಪ್ರಾರಂಭ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟವು.

ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆ. ಅಡಿಗೆಯವ, ಆಳುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ SSLC ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಆ ವರುಷ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೇರ್ಗಡೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ನಿರ್ಣಯ ಕೊಡದೇ ಕೇವಲ ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರುವುದು ಅದೃಷ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತು. ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ - ಟ್ವಿಟ್ (Twite) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವನು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದನು. ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕ 'ಮದ್ವೇಶ' ಎಂಬುವನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರದೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಸಮಾನಾಂಕ ನಂಬರುಗಳು. ವಿಚಾರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರವೇಶ ಸಾಧ್ಯವೆಂದರು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಟ್ವಿಟ್ ಸಾಹೇಬನು ಕಂಡೆವು. 'ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ' ಎಂದರು. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಹರಿ ಚಿತ್ತ.

ಇದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರ ರಿಟೈರು ಆಗುವ ಮುನ್ನ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ರಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರು ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ 3ನೇ ಮೇನ್ ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸ್ವಂತ ಬಂಗಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ಬಂಧುಗಳೇ ಆದ ಶ್ರೀ ದೇವನಹಳ್ಳಿ ಶ್ಯಾಮರಾವ್, ಅಡ್ವೋಕೇಟ್, ಎಂಬುವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮದರಾಸ್ ಪಚ್ಚಿಯಪ್ಪ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಅಪ್ಪಿ ಕೇಷನ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಸೀಟು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ, ಹಣವ್ಯಾರು ಕೊಡಬೇಕು? ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮರಾವ್ ಎಂಬುವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ 10 ರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದರು. ಊಟ ತಿಂಡಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಿತ್ತು. ರಾಮರಾಯರ ಹಿರೇ ಅಳಿಯಂದಿರು ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಟೇಷನರಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಇತ್ತು. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ 'ಅಪ್ಪರ್ ಸಬಾರ್ಡಿನೇಟ್ ಕೋರ್ಸ್'ಗೆ ಸೇರುವ ಅವಕಾಶವೂ ಇತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮಾತೋಶ್ರಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಘಳಿಗೆ ಇರಲಾರೆ ಎಂದರು. ನನ್ನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅವರೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ಮದರಾಸಿನ ಯೋಚನೆ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರೋದು ಯಾವುದಾದರೂ ಡಿಪ್ಲೋಮ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಕೋರ್ಸ್‌ಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದ್ದೆ. ಆಗ ಸ್ಯಾಲರ್ ಷಿಪ್ ಕೊಟ್ಟು I. Forestry (ಅರಣ್ಯ ಶಾಖಾ), II. Veterinary, III. LMP course, IV. Police Inspector's course ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಸದಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು. LMP ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಶವಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಬೇಕು. Police ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ, ಹೀಗೆ ಚರ್ಚೆಗಳು ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಮನೋ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು, ಕೊನೆಗೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಕೋರ್ಸ್‌ಗೆ ಓದಲು ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಕಂಟೋನ್ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಆರ್ಕಾಟ್ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಕೋರ್ಸ್ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರು ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು. ಈ ಕಾರಣ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಿ, ಸೀಟು ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ಸರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬತ್ತದ ಜಮೀನುಗಳು ನಮ್ಮ ವಶವಾದವು. ಹೇಗೆಂದರೆ - ನಮ್ಮ ದಿವೆಂಗತ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಶಿ ವೆಂಕೂಬಾಯಿ ಜೀವನಾಂಶಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಜಮೀನು ಪಾಲಾಗದಂತೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕೋರ್ಟು ತೀರ್ಪಿನಂತೆ ಆಕೆಗೆ ಜೀವನಾಂಶಕ್ಕೆ 900 ರೂ. ಕೊಟ್ಟು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ 3-4 ವರ್ಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಬತ್ತದ ಧಾರಣೆ 6 ರೂ. ಪಲ್ಲಕ್ಕೆ. ಆ ರೀತಿ ಬತ್ತ ಮಾರಿದ ಹಣವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದ್ದರು. 3 ಭಾಗ ಮಾಡಿ - ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 300 ರೂಗಳು ಬಂದವು. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನವರು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮೊಬಲಗನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರ ಪತ್ನಿಗೆ ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಫೀಜು ವಗೈರೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದು ಈಗ ವದಗಿ ಬಂತು.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿ ಓದುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ 1914-15 ನೇ ಇಸವಿ. ಮೊದಲ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾದಮೇಲೆ ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ವಾಣಿಯಂಬಾಡಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ 'compass survey' ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸ ತೀರಿತು. ಆದರೆ ನಾನು ಮತ್ತು ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಎಂಬುವರು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದರ್ಶನ, ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮಾಡಿ ಬಂದೆವು. ಸೇತು-ಸ್ನಾನವೂ ಆಯಿತು.

ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ನನಗೆ ಕನ್ಯೆಗಳು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ-ಗೇನೋ ಬೇಗ ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ. ಆದರೆ ಕೆಲಸವಾಗದೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀ C. N. ಯಾದವ-ಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಮಗಳಿಗೆ ವರಾನ್ವೇಷಣಕ್ಕಾಗಿ - ಶ್ರೀಯುತ ಸೊಸೈಟಿ ರಾಮರಾಯರೆಂಬುವರು ಬಂದರು. ಈತನಿಗೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪರಿಚಯ. ಈ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು 'ಶೇಷಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶೇಷಮ್ಮ ಎಂಬುದು ತವರು ಮನೆಯ ನಾಮ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಚಾತಕಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ "ಚಾತಕವಿಲ್ಲ - ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ, ವೇಳೆ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ" ಅಂತ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಅಷ್ಟು ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಚಾತಕ ಬರೆಸಿ "ಕನ್ಯಾ-ವರರ ಚಾತಕ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇರುತ್ತೆ" ಅಂತ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಂಬುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದಳು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ದೇವನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಖಾಯಿಲೆ ಎಂದು ತಂತಿ ವರ್ತಮಾನ ಬಂತು. ನಾನು ಕೂಡಲೇ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದೆ. ನಾನು ಹೋದ ಮಾರನೇ ದಿವಸವೇ ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಕಡಿಮೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶವವಾಹಕರೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಏಕಪುತ್ರನಾದ ಅಪ್ಪರಾಯ ಒಂದು ಕಡೆ - ಹಿಂದೆ ನಾನು. ಹೀಗೆ ಶವವಾಹಕರಾಗಿ ದಹನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ನಾನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮೂರು ದಿನವಿದ್ದು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಾಪಸು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹನ್ನೊಂದು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವೂ ಆಯಿತು. ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ವಾಣಿಯರಬಾಂಡಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸ ತೀರಿತು. ಆದರೆ ನಾನು ಮತ್ತು ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಎಂಬವರು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದರ್ಶನ, ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮಾಡಿ ಬಂದೆವು. ಸೇತು ಸ್ನಾನವೂ ಆಯಿತು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹುಳುಕಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿನ ಡಾಕ್ಟರು ಶ್ರೀ B K ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿ “ಹುಳುಕು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಆಹಾರವೆಲ್ಲ ವಿಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಅವನ್ನು ಕೀಳಿಸಿ” ಅಂದರು. ಹಲ್ಲುನೋವು ಸಹಿಸೋದು ಬಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಟೋನೈಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿದೆ - ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಲಿನಂತೆ (ಮೊದಲ ದಿನ 14 ಹಲ್ಲುಗಳು. ಎರಡನೇ ದಿನ 14 ಹಲ್ಲುಗಳು). ಒಂದು ವಾರದವರೆಗೂ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ. ತಾಯಿಯವರು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳದೇನೆ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಹೊಸ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಯಿತು.

ಪುನಃ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ರಾಮರಾಯರು ಬಂದು “ಶೇಷಿ, ಲಗ್ನ ಇಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ನೀವುಗಳು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ” ಎಂದರು. ಆ ಲಗ್ನದ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನವರ ವೈಕುಂಠ ಸಮಾರಾಧನೆ ದಿನ.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿದರೂ - ರಾಮರಾಯರು. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರನ್ನ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಆಗಬಹುದು ಅಂತ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಅದೇ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ - ಶ್ರೀ ಯಾದವಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಭಾವಮೈದುನಂದಿರಾದ ಶ್ರೀ ಬಾಪು ಸುಬ್ಬರಾಯರೆಂಬವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಲಗ್ನವನ್ನು ಅದೇ ದಿನ ಇಡಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ, ಅದೇ ಲಗ್ನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಗ್ನಗಳೂ ಜರುಗಬೇಕಿತ್ತು. ಸರಿ, ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರನ್ನು ಕಂಡು ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವರು ಸಹ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೊರಟೆವು.

ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಳಸಗಿತ್ತಿ ಬೇಕಷ್ಟೆ?. ಆಗ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ಅಕ್ಕನ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವು. ಸರಿ. ಲಗ್ನವೇನೋ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಜರತಾರಿ ಪಂಚಿ ಉಡಬೇಕು ಎಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅದು ಲಗ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೆ ಎಂದು ಇದ್ದಳು. ಅದು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ - ಕಾಲಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆ 'ಸೂಟು' ಎಂಬುದು ಸರಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅಳತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಲಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾದೀತು? ಹೀಗಾಗಿ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಹರಿ ಇಚ್ಛೆ.

ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಹುಡುಗಿ ಋತುಮತಿ-ಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ 12 ನೇ ವಯಸ್ಸು. ನನಗೆ 22 ನೇ ವಯಸ್ಸು. ನನ್ನ ಓದು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲ ವರ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲಸವಾಗಲು ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆರ್ಡರು ಬಂದು ಕನ್ನಂಬಾಡಿಕಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದರು.

ಇನ್ನೇನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತೆಂಬ ಆನಂದ. ಹೊರಡ-

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಒಂದು 'ಪ್ರೈಮಸ್ ಸ್ಟೋವ್' ಅನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಹೊರಟು ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ 1916 ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 6 ನೇ ತಾರೀಖು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರು ರಿಪೋರ್ಟು ಕೊಟ್ಟೆನು. 3 ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಒಂದು ಜಿಂಕ್ ಷೀಟಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರು ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸೇರಿದೆವು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕಡೆ ವಾಸ ಮಾಡಿದೆವು. ನಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಬರದು. ಒಂದು ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮಾತೋಶ್ರಿಯರಿಗೆ ಆನಂದವೇ ಆನಂದ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಆದರೆ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸನ್ನಿವಾತ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ ಮಲಗಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ನಿಷೇಕವಾಗಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದಾಯಿತು.

1917 ರಿಂದ 1921 ಪೂರ್ತ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಯೋಗ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೆಂದರೆ - ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು 'ಅಖಂಡ' ಮಾಸೋಪವಾಸ, ಪಕ್ಷೋಪವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಉದ್ಯಾಪನಾ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು ಜರುಗಿದವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು 3 ಮಂದಿ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ - ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ - ಇದ್ದರು. ಆಕೆಯು ಮಡಿ ಹೆಂಗಸು. ಬರುವ ಸಂಬಳ ಸಾಕಾಗದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ಯಾಪನೆಯೂ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಜರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೋಡಲೋಸುಗ ಅನೇಕ ಊರುಗಳಿಂದ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಬಂಧು ಮಿತ್ರರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಶನಿವಾರ, ಭಾನುವಾರಗಳ ರಜಾದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಬಾಂಧವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೋಶ್ರಿಯವರಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರೇಮ. ಆಗಿನ ಕಾಲ ಸೇರು ಹಾಲಿಗೆ ಎರಡು ಆಣೆ ಮಾತ್ರ. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಹಾಲು, ಖೀರು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಯಂತವೂ ನಡೆಯಿತು.

1919ರಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜರುಗಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಜರುಗಿ 2-1-1920 ರಲ್ಲಿ ಅವರ ತವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುತ್ರಿಕಾ ರತ್ನವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿ ಎಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. ಪುನಹ ತಾ. 29-8-1921 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರಿಯ ಜನನ.

ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಬಹಳ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಕಂಡು ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಯ Medical Officer ರವರು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಕೂಡಲೇ ವರ್ಗಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವೆಂತ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅರ್ಜಿ ಗುಜರಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೋಲಾರಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು.

ನನಗೆ ಕಾಸ ಅಥವಾ ಉಬ್ಬಸದ ರೋಗ ಬಲು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯನೊಬ್ಬ 'ಮುಚುಕುಂದಪ್ಪ' ಎಂಬುವನಿದ್ದನು. ಅವನು ಹಳೇಕಾಲದ ಕುಪ್ಪೆಮಾತ್ರಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನುಪಾತ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕನಾಗಿದ್ದನು. ನಾಡಿ ನೋಡೋದರಲ್ಲಿಯೂ, ರೋಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣ. ಸರಿ, ನನಗೆ ಬಂಗಾರದ ಭಸ್ಮ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯವೇ ಸಾರು ಮತ್ತು ಹೇರಳವಾಗಿ ತುಪ್ಪ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಡಬ್ಬಿ ತುಪ್ಪ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಆರು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರದಲ್ಲಿ Cycle Allowance ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು Horse allowance ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಏಳೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಅಲೋಯನ್ನು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಆಶೆ. ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. Executive Engineer ಶ್ರೀ R. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಎಂಬುವರು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಸರಿ, ಯಾರದೋ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತರ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಆಳನ್ನೇ ಎರವಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿನ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಜಿನಿಯರು ನೋಡಿ ಮಾರನೇ ದಿನ ರಸ್ತೆ ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹೇಬರ ಕಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆ ಅಲೋಯನ್ನು ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ರಿಟೈರ್ ಆಗುವವರೆಗೂ ಆ ರೀತಿ ಅಲೋಯನ್ನು ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

1922ರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಊರೊಳಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಗುಡಿ. ಅದರ ಬಳಿ ಅಚ್ಯುತಪ್ಪನವರ ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಾಸ. ಬಾಡಿಗೆ 4 ರೂ. ಮಾತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ 'ಉರವಣಿ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬುವರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲೇ ಒಕ್ಕಲು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ. ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದು ತನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಉಪನಯನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ನನ್ನ ಕೈ ಅಂತೂ ಬರಿಗೈ. ಹೀಗೆ ಅಲೋಚಿಸಿ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಕೆಲವರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲಾಯರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ರಾಯರ ಬಳಿ ಹೋದೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂದಿತು. "ಗೋವಿಂದರಾಯರೇ, ನಾನು

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಹೇಗೂ ನನ್ನ ಮಗನ ಉಪನಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಾರಣ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದು ಮಗನಿಗೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ” ಎಂದರು. ಸರಿ ಹಾಗೇ ಆಯಿತು. ವಿಧಿ ಚೋದಿತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ವೃದ್ಧನು ಜಾಗ್ರತೆ ತೀರಿಕೊಂಡ. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗ ಉಳಿದರು. ಉಪನಯನವಾದದ್ದರಿಂದ ತಂದೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಹು ಉಪಕಾರಕವಾಯಿತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ. 1923 ರಲ್ಲಿ. ಸುಗ್ಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ-ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬತ್ತವನ್ನು ತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗ್ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಇಲಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಪ್ಲೇಗಿನ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು “ಗೋವಿಂದಾ ನೀನು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅಲಾಯಿದಾ ಮಲಗು” ಅಂದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಮಾರನೇ ದಿನ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಗೂರ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬತ್ತವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ ಬಂದೆ. ಊರಿಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಏನೋ ಆಯಾಸ, ಜ್ವರ ಬಂದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ರೈಲು ಇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಬಲಗೈ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆ ಆಗಿದೆ, ನೋಯುತ್ತೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಡಾಕ್ಟರು ತೇವ ಟಿಂಚರ್ ಅಯೋಡಿನ್ ಸವರಿ ಕಳುಹಿಸಿದರೂ ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಅವರು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ಇದು ಪ್ಲೇಗಿನ ಗಡ್ಡೆಯೇ ಸರಿ. ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದರು. ಗಡ್ಡೆ ಕರಗಲು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟು ಲೋಳಿ ಸರದ ತಿರುಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಜ್ವರವೂ ನಿಂತಿತು. ಗಡ್ಡೆಯೂ ಸಹ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಬಂತು.

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವನವಮಿ ಉತ್ಸವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಊರಿನ ಮಾಧ್ವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆರಾಧನೆ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಎಲ್ಲ ಮಾಧ್ವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಚಂದಾ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಊರೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವನವಮಿ ಆಚರಣೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಭೋಜನದ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ದೈವವಶಾತ್ ನಾನು ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಮಧ್ವ ನವಮಿ ಉತ್ಸವ ಹೊರಟಿತು. ನಾನಿರುವ ಸಂದಿಗೆ ಉತ್ಸವ ಬರುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತೇರು ಬರಲು ಹಾದಿ ಚಿಕ್ಕದು. ಆಗ ತೇರನ್ನು ಸಂದಿ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ನನಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಬಂತು. ನಾನು ತೆವಳಿಕೊಂಡು ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಬಂದೆ. ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಮಹತ್ತಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದಿರಿ, ಅದರಿಂದ ವಾಸಿಯಾಯಿತು ಅಂದುಕೊಂಡರು. ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವರ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡರು.

1921ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ Retrenchmentಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಂದಿಗಳನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ನಮ್ಮವರೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಶಬ್ದ ಈಗ ಅಂದರೆ 1924ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ - ನನಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರಿಗೆ - ತಟ್ಟಿತು. ಕೆಲಸ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಮಾವನವರಿಗೆ Frenchrock ಅಥವಾ ಈಗಿನ ಪಾಂಡವಪುರದಲ್ಲಿ Revenue Inspector ಕೆಲಸ. ಆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಇನ್ನೇನು ಪ್ರಾವಿಡೆಂಟ್ ಫಂಡನ್ನು ವಾಪಸು ಪಡೆದು, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿರು ಬಂದಿತು. ಆಗ ನಾಗಮಂಗಲಕ್ಕೆ Reload worksಗೆ ಹಾಕಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ. ಉಬ್ಬಸ ರೋಗಕ್ಕೆ ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಅದು ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪುನ:

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಣ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಬೇಚಾರು ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರೋದು ಹರಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವುದು. ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಂತೂ, ಅಭೀಷ್ಟಪ್ರದರಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಕೈಲಿ ದ್ರವ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನೋಧೈರ್ಯದ ಬಲವೇ ಬಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಕಣಜಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ವರ್ಷದ ಗ್ರಾಸ. ಅದನ್ನು ಮಾರಿದೆ. ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ದಾರಿ ಖರ್ಚಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸೋಣವೆಂತ ಆಲೋಚನೆ. ಮನೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಇನ್ನೂ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆಗಲೇ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಕೂಸಿಗೆ ದಡಾರವೆದ್ದಿತು. ಜ್ವರದ ತಾಪ 105°F ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇದ್ದು “ಏನಪ್ಪ ಹೇಗೂ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದಿಲ್ಲ. ನೇರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ” ಎಂದರು. ಆಗ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಲು ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಒದಗಿತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಮ್ಮ ನಾವು ರಾಯರನ್ನು ನಂಬಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ಕಾಲು ಹಿಂತೆಗೆಯೋದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಹೊರಡೋಣ” ಎಂದೆ. ಅವರು ಮಾರುತ್ತರವೀಯದೆ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ರೈಲು ಹೊರಟಿತು. ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವವರು ಉಪವಾಸ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪವಾಸ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು. ಮಧ್ಯೆ ಯಲಹಂಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಂಟೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡೋಣವೆಂತ ಯೋಚಿಸಿದೆವು. ಯಲಹಂಕ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ದಡಾರ, ಜ್ವರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸರಿ, ಮೊದಲಿನಂತೇ ನಿರ್ಧಾರ. ಕೂಡಲೆ ಅಡಿಗೆ ಯತ್ನ. ಅನ್ನ ಗೊಡಸಾರು ತಯಾರಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ರೈಲು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆವು. ರೈಲು ಹೊರಟಿತು.

ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಜೆ ತಲುಪಿದೆವು. ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಅಗ್ಗವೆಂತ ಕೆಲವು ಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವಂತ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಹೊರಡುವಾಗ ಕಾಲಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಲಗ್ನೇಜು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಇಲ್ಲಿ ತೂಕ ಮಾಡಿ excess charge ಮಾಡಿದ. 4 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಅಣು ಮಂಚಾಲಿಯನ್ನು ಮಾರನೇ ರಾತ್ರಿ 10:30ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆವು. ಉಬ್ಬಸದ ಬಾಧೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ರೈಲಿನಿಂದ ಇಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ವೃದ್ಧಳಾದ ತಾಯಿಯ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಇಳಿದು ಸಾಮಾನುಗಳೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ರಾಯರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದೆವು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಹು ಆದರಣೆ. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು “ಏನಪ್ಪ, ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನ ತಡಿಯುತ್ತೋ, ಈ ಕೆಮ್ಮಿರುವಾಗ?”. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು “ರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವಾಗ ತಡಿಯದೇ ಇನ್ನೇನು, ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೊರಟೆ. ಸ್ನಾನ, ಆಹ್ನಿಕವಾಯಿತು. ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವಾಯಿತು. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಾಲಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತಲುಪಿದೆವು.

ಅಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜಿಂಕ್ ಷೀಟಿನ ಹೊದಿಕೆ, ಒಳಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಖೋಲಿಗಳು - ಹೀಗಿದ್ದವು. ನಮಗೆ ಒಂದು ಖೋಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಮಾರನೇ ದಿನದಿಂದ ಸೇವೆಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸೇವಾ ಪ್ರಾರಂಭ. ಸುಡು ಬೇಸಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಸ್ನಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಊಟ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಊಟ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅನ್ನ ತಿನ್ನುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಬಿಸಿಲಿನ ಧಗೆಗೆ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ. ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಳು ಅಥವಾ ಅವಲಕ್ಕಿ. ಇದೇ ದಿನಚರಿ. ನಾವು ಮೂರು ಮಂದಿಯೂ ಸೇವಾ ಮಾಡಿದೆವು. ೨೦ ದಿನಗಳು.

ಉಬ್ಬಸ ರೋಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಕಾಣೆ. ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಲು ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೂ - ದಿನೇ ದಿನೇ ಶಕ್ತಿ ಬಂತು. ಕೊನೆಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ೨೦-೩೦ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ನನ್ನ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ದಡಾರವು ಒಣಗಿ ಜ್ವರ ನಿಂತು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾದರು. ಕೊನೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಶುಭ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ಅದನ್ನ ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ನಿಮಗೆ ಸುಪುತ್ರ ಲಾಭವಾಗುತ್ತೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಇದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಅಪೇಕ್ಷಾ ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದಾಗುತ್ತಲು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಾಯಿತು. ಗಂಡು ಮಗು ಆಗಲಂತ ಅವರ ಹರಕೆ. ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ ಉಬ್ಬಿಸದ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗೆ. ಅಂತೂ ಎರಡೂ ಕೈಗೂಡಿತು. ಆಗ ನಿವಾರಣೆಯಾದ, ಅಂದರೆ ೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣೆಯಾದದ್ದು ೧೯೨೬ರವರೆಗೂ ತಲೆ ಹಾಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಯಾಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಧೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಆದರೆ ರಾಯರ ದಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರಕ್ಕೆ ವಾಪಸು ಬಂದೆವು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂಗಲಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು “ಹಗಲೆಲ್ಲ ವರ್ಗ ಅನ್ನುತ್ತೀಯೆ, ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ ಕೇಳಿಕೋಬೇಡವೇ” ಅಂತ ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು “ಅಮ್ಮಾ - ಸರ್ಕಾರದವರು ಪ್ರಯಾಣದ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹೋದಕಡೆ - ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವನ್ನೂರ್ತಿ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತೆ, ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದೆನು.

ನಾಗಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪತ್ನಿ ಗರ್ಭವತಿ. ೯-೨-೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುತ್ರರತ್ನಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾದಳು. ರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದು ಕೂಸಿಗೆ ‘ಗುರುರಾಜ’ ಎಂತಲೇ ನಾಮಕರಣ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜರುಗಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ. ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ರಿಟೈರು ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣನವರು ಎಂಬ ಸದ್ಭವಸ್ಥರು, ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೆ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಏನು ತೋಚಿತೋ ಏನೋ - ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಂದು ನನಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಹಿತ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ “ರಾಮಣ್ಣನವರೇ ನನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಾರದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥ ಓದುವ ಅಧಿಕಾರವೆಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೆ? ಇನ್ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡಿ” ಅಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು “ಈಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದರು. ‘ವಿಪ್ರ ವಾಕ್ಯೋ ಜನಾರ್ದನಃ’ ಎಂಬಂತೆ ಅವರ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಯಿತು.

೧೯೨೫ ರಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂಗಲದಿಂದ ಮುಳ್ಳೂರು (ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕು) ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಇದು ಮಲೆನಾಡಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆ ಅಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ಮಾರ್ತರ ಮನೆ ಮಾತ್ರ. ವೈಷ್ಣವರಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಮಾರ್ಕಟ ಎಂಬ ಪಂಗಡದವರು ಬಹಳ. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸಾಮಾನಿನ ಜೊತೆ - ಅರೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲು ಹಾರೆಯೂ ಇತ್ತು. ದಾರಿ ಸಮವಿಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳಗಳಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಗಾಡಿ ಉರುಳಿತು. ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಿಗೇನಾಯಿತೋ ಅಂತ ಗಾಬರಿ. ಆದರೆ ದೈವಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಅಪಘಾತವಾಗದೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದರು. ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಳ್ಳೂರನ್ನು ಸೇರಿದೆವು.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶ. ವಾಸಕ್ಕೆ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟುದಾರನಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನು ಈ ರೀತಿ ಸೂಚಿಸಿದ “ಸ್ವಾಮೀ, ಮನೆಯೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ವಾರದ ಕೆಳಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟುದಾರ - ಗುಜರಾತ ದೇಶದವ - ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಬೇಕೆಂದರೆ ಸಿಗುತ್ತೆ” ಎಂದ. ನಾನು ಬಹಳ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ರಾಯರ ಸ್ತೋತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಪಾರಾಯಣ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವ ಭಯ ಬಂದೀತು? ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ತಿಳಿಸಕೂಡದೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ಸರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಳಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಜೋಯೀಸರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ೬ ತಿಂಗಳು ನಡೆಯಿತು.

ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೇಹಾಲಸ್ಯಗಳು ಆಯಿತೇ ಹೊರತು ಬೇರಿನ್ನಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ - ದೇವರ ದಯವೇ ಸರಿ. ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಿಗೆ ನಂಜನಗೂಡಿನಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕುದುರೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈ ಕಾರಣ ಆಳನ್ನೂ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿ ಕರೆಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾವನವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೇಷ್ವಾರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಳ್ಳೂರಿಗೆ ೧೦ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಂತೆಸರಗೂರು ಎಂಬುದೊಂದೂರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವರ ಮನೆ. ಒಂದು ಸಲ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ ಮಾಡಿದೆ. ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿಸುವರಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ಪಾಠ ಮಾಡಿ - ಊಟಕ್ಕೆ ಲೌಕೇಕರನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭ - ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮುಳ್ಳೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಂಜೆ ೫ ಘಂಟೆ ಆಯಿತು. ಮಧ್ಯ ಭಾರಿ ಕಾಡು. ಆಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿ (man-eater) ಮುಂದೆ ಒಂದು ಫರಲಾಂಗು ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಅದು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ ದಾರಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾಡಿಯವನು ನಮಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದೆವು. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಒಂದು ದಾರಿಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹುಲಿಯು ಆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿತು. ನಾವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಊರು ಸೇರಿದೆವು.

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ 'ಭೃಗುನದಿ' ಅಂತ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ - ತರೀ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ aqueduct, ಸೈಫನ್, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಆಗಬೇಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಊರಿನ ಒಂದು ದೃಶ್ಯವೆಂದರೆ - ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯವರೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಎತ್ತಿಗೆ ತೆಪ್ಪು ಕಟ್ಟಿ, ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ನದಿಗೆ ನೀರು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾವೂ ಒಂದು ಬಾಡಿಗೆ ಎತ್ತನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ, ನಾವೇ ಯಾರಾದರೂ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟರೆ, ಆಳು ಎತ್ತನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮನೆ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಕೊಡವನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ ಪುನಹ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ರಿಟೈರು ಆಯಿತು. ಆಗ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಭಾವ ಮೈದುನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಗೋವಿಂದನೆಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರ ಕಾಣಿಸಿತು. ವೈದ್ಯರ ಸಹಾಯ ಸಂತಸರಗೂರಿನಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಆಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿದೆವು.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ. ಇಷ್ಟು ಮಂದಿಯು ನಡೆದು ಹೋಗಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕೂಸನ್ನ ಒಬ್ಬ ವಡ್ಡರವರ ಕೈಲಿ ಕೊಟ್ಟೆವು. ನದಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಏಕಾಏಕಿ ಹೊಸ ನೀರು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರವಾಹ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎರಡತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳು ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿ, ಇನ್ನು ನಮ್ಮಗತಿಯೇನು ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟೆ. ಆಚೆ ದಡ ಸೇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದೆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಬಂದಿತು. ದಡದ ಮೇಲೆ ದೋಣಿ ನಡೆಸುವವರಿದ್ದರು. ಅವರು

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ನದಿಗೆ ಧುಮ್ನುಕ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆಳೆದು ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಮಗಳ ಲಗ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾನುಗಳೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಪಾರಾದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಭತ್ತದಲ್ಲೇ ವಾಸ. ಅದೇ ಭತ್ತದಲ್ಲೇ ಮಗಳ ಲಗ್ನವೂ ಆಯಿತು. ಇದೊಂದೇ ಲಗ್ನ ಸಾಲ ಮಾಡದೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ಬಂದ ಬೀಗರೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಕರೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಅನಂತರ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದರು.

ಹೊಸದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಬೇಕಾದರೆ ಉನೇ ಪುತ್ರರತ್ನನ ಜನನವಾಯಿತು. ತಾ ೨-೧೨-೩೪. ಒಂದು ಹೊಸ ರಸ್ತೆ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ. ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ. ಇದೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ೧೦ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗವಿರಂಗಾಪುರ ಎಂಬ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಕೂರ್ಮಾವತಾರದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದೆವು. ಕೂರ್ಮದಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಮೆ ಇರುತ್ತೆ. ನಿತ್ಯ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಬಳಿಯೇ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಇದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಕೆಲಸದ ನಂತರ ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿಯೇ P. W. Departmentಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ No. 1 Sub-divisionಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆಗ ಎರಡನೇ ಮಗಳು ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಅಂದರೆ ಮಾವನಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಅಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಇಂಥ ಮನೆತನದ ಗಂಡಾಗಬೇಕು. ಬಹುವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿ ವರಾನ್ವೇಷಣೆಯಾಯಿತು. ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇನ್ಸೂರೆನ್ಸ್ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. 1935ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಪರ್ಯಾಯ ಸಮಯ. ಸರಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿ. ಮಧ್ಯ ಸರೋವರ ಸ್ನಾನ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಪಾಜಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ನೋಡಿದೆವು. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದೆವು.

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯಿಂದ ನೋಟೀಸು ಬಂದಿತ್ತು. ಖಾಲಿ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದಿದ್ದರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯವರು ವಾಪಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಂತೆ. ಹಿಂದೆ ೩-೪ ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ವೀವರ್ಸ್ ಲೈನು ಅಥವಾ ಈಗ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಕೈಲಿ 1000 ರೂಗಳಿತ್ತು. ಉಡುಪಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ ೬೦ ರೂ. ಯಾತ್ರೆ ಖರ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಮನೆ ನಕಾಸೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ರಜೆ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಆಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರ ಮನೆ. ಒಂದು ಔಟ್ ಹೌಸ್ ಖಾಲಿ ಇತ್ತು. ಅದೂ ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ. ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಕೈ ಕೂಸು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿ. ಲಗ್ನವಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಆಗ ಗಂಡಾಳಿಗೆ ಕೂಲಿ ೪ ಆಣೆಯಿಂದ ೮ ಆಣೆವರೆಗೆ. ಹೆಣ್ಣಾಳಿಗೆ ೨ ಆಣೆಯಿಂದ ೪ ಆಣೆ. ಗಾರೆಯವನಿಗೆ ೧೨ ಆಣೆಯಿಂದ ೧-೪-೦. ಅಮಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿ ೭ ಘಂಟೆಗೆ ಕೆಲಸದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕೂಲಿಗಳ ಹಾಜರಿ ಪಟ್ಟಿ ತೆಗೆದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಸುಮಾರು ೯ ಘಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ತಿಂಡಿ ಕಾಫಿ ಅಲ್ಲಿಗೇನೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ನಡೆಯಿತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ RCC ತಾರಸಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣ ಮದರಾಸು ತಾರಸಿಯನ್ನೇ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಗೃಹಪ್ರವೇಶದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿ ಮನೆಯನ್ನು ೧೨ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ರಜೆ ತೀರಿತ್ತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮೇಲೆ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದೆ.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಹೊಳಲುಕೆರೆ ಮಾರ್ಗ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಳಲುಕೆರೆ ಫಾರ್ಮ್ಸ್ ರೇಂಜರ್ ಶ್ರೀ. ನಂಜುಂಡರಾಯರ ತಮ್ಮ ಒಂದು ವರವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹುಡುಗ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇಸಿಗೆ ರಜವಾದ್ದರಿಂದ ಹುಡುಗ ಬಂದಿದ್ದ. ಸರಿ, ಹೊಳಲುಕೆರೆಗೆ ಬಂದು, ವರನನ್ನ ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಲಗ್ನ-ಮುಹೂರ್ತವೂ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೊಸೈಟಿ ಸಾಲ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಣ ತಂದೆ.

ಎರಡನೇ ಮಗಳು ಚಿ. ಕಮಲ ಎಂಬುವಳ ಲಗ್ನ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಉತ್ತರಾದಿಮಠದಲ್ಲಿ. ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರೇ ಪುರೋಹಿತರು. ಲಗ್ನದ ದಿನ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರುಗಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆಫೀಸಿಗೆ ೧೦ ಘಂಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ೯-೩೦ ಘಂಟೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅದು ಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮುಸುರೆ ತೊಳೆಸುವದರಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಆಗುವವರೆಗೂ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ದೇವರ ಪೂಜೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪುರೋಹಿತರು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೌಕರರನ್ನು ಕಾಯಿಸುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೀರ್ಥ ಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿದೆ. ಪುರೋಹಿತರು ಆಮೇಲೆ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸಿದೆವು. ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

October 30th 1937 - ಕಾರ್ತೀಕ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿ, ಶಾಂತಿ ಪಾಠದ ಮಂಗಳ. ಅನಂತರ ದುರ್ಗದಿಂದ ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮಗಳ ನಿಶ್ಚಯ

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ವಾಯಿತು (28-4-1938).

August 31st 1937 - ಬೊಮ್ಮಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ, ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1 - C.L. ಹೊಸಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ. 2-1-37 (ಶ್ರಾವಣ ಬಹುಳ ದ್ವಾದಶಿ - ಜನ್ಮದಿನ). [Appears to be erroneous.] ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ದೇವರ ದರ್ಶನ. 3rd ಆನೆಗೊಂದಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ - ಅಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನ ಕೆಲಸದ ಗಡಿ ಆದ ರಾಂಪುರಕ್ಕೆ.

1938. ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರುವಿನ ಕೆಲಸ - 11-2-38 ರಲ್ಲಿ ಚಾರ್ಜ್ ಕೊಟ್ಟು ರಜದ ಮೇಲೆ ಹೊರಟೆ. ಮೈಸೂರಿಗೆ. 12-17 ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಟು.

18th - ಕಾಂಪೌಂಡು ಗೋಡೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭ. (ಸಾಲ 800 /- ಸಿಕ್ಕಿತು). 20 ನೇ ಮಾರ್ಚಿವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು. 21-3-38 - ಚಳ್ಳಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಿಪೋರ್ಟ್. 29-12-38 ಭಾಗವತ ಸಾರೋದ್ಧಾರ ಮಂಗಳ.

6ನೆ ತಾರೀಖಿನಿಂದ 15 ರವರೆಗೆ ರಜ. ನನ್ನ ನಾದಿನಿ ಸೌ. ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿಯ ಲಗ್ನ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ. 16 , 17 - ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆರ್ಡರು ಕೊಟ್ಟೆ. - 20th ಮಾರ್ಚಿ - ಚಳ್ಳಕೆರೆಗೆ.

ಏಪ್ರಿಲ್ 3rd - P. leave ಮಂಜೂರು - for 25 days - ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದ ಸುಂದರ ಕಾಂಡ ಪಾರಾಯಣ - ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅರ್ಥಾ _____ . ಹಾಸನಕ್ಕೆ ವರ್ಗದ ಆರ್ಡರು ಬಂತು. 5-5-1939 . ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಡ್ಯೂಟಿಗೆ ಹಾಜರಾದೆ - ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 26, 27th ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಚಿ. ಪದ್ವಾನ್ನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. 11-11-39 . ಎರಡನೇ _____ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಬಂದರು. 12-11-39 - ಎರಡನೇ ಮಗಳ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ನಿಷೇಕ. 19th - ಸೌ. ಕಮಲು ಮತ್ತು ಅವಳ ಯಜಮಾನರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಜನವರಿ 11-15 . ಮೈಸೂರು - ಜಮೀನು. ಪುನಹ ಹಾಸನಕ್ಕೆ.

ಮಾರ್ಚ್ 22 - ಫಾ - ಶು - ಚತುರ್ದಶಿ ಶುಕ್ರವಾರ. 12 P . M ರೈಲಿಗೆ ತುಮಕೂರಿಗೆ ಹೊರಟೆ. R . R ರವರನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅರಸೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. 23-3-40 . ದೇವರಾಯನದುರ್ಗ ಸೇರಿದೆ. 9 ಮೈಲಿ ನಡೆದೇ ಹೋದೆ. 9 . 30 ಕ್ಕೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನ. 24th March - ಅಂಕೀತೋಪದೇಶ ಭಾನುವಾರ. 25th ಬೆಟ್ಟ ಇಳಿದಿದ್ದು 5 p . m . ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿಗೆ ಹಾಸನಕ್ಕೆ - 16-4-40 . (17-4-40) learnt Gurujji cast off his earthly body on the 16th at 1 p . m .

ಜನವರಿ 4th. ಶನಿವಾರ - ಮೈಸೂರು. 5-1-41 - ಚೆನ್ನಪಟ್ಟ . ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಬ್ಬುರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೋಸ್ತೇಟೆಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಅನಂತ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನಿಗೂ ಅಂಕಿತವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾಗಡಿ ರಂಗಪ್ಪನಿಂದ ತಂಬೂರಿ ತರಿಸಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ ಮಾಧ್ವ. ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯ. ಅವನಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದರು. _____ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇ ಕೊನೆ. ನನಗೂ ಗುರುಗಳು ತಂಬೂರಿಗೆ (14-8-0)ಗೆ ಆರ್ಡರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅನಂತ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ತಂದು ಇಟ್ಟರು. ಅವನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದೆ 6th.

26th ಜನವರಿ - ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ . R . R ಜೊತೆ. 27 ಪು. ಬ . ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ. ಪು. ದಾ. ಪುಣ್ಯ ದಿನ. ವಸಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಉರುಗಾದ್ರಿವಾಸ ದಾಸರು ಜರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

30th. ಹಾಸನಕ್ಕೆ

22nd - 30th September - ಆಶ್ವೀಜ - ನವರಾತ್ರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ.

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

19th October 1941 - 18 ದಿನ earned leave ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ.
ನಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರು ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು - 12th
October . ಆಗ ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಲ್ವೇ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಷಡ್ಡಕ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಇದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ.
ಪತ್ನೀ ಸಮೇತ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಕಣ್ಣಿನ
operation ಆಗಬೇಕಿತ್ತು. (ಪರೆ ತೆಗೆಯೋದು) Dr . B . K .
ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನವೆಂಬರ್ 1 ಕ್ಕೆ operation
ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನಾ ಸನ್ನಿವೇಶ.

26-10-41 ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿಗೆ ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ.

27th ಕಾರ್ತಿಕ - ಶು - ಅಷ್ಟಮಿ. ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ (11: 30
am) ಅಲ್ಲಿ ಫಕೀರಪ್ಪನ ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ
ಊಟ ಮಾಡಲು ವೇಳೆ 3 pm ಆಯಿತು. ಮಾನ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವ
ಉತ್ಸಾಹ. ವಿಚಾರಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೋ ಲಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು 11
pm ಮಾನ್ಸಿಗೆ - 11 pm ಗೆ ಸೇರಿದೆ.

28th ಅಲ್ಲಿ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ - ದೇವರ ಪೂಜಾ. ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ
ದಾಸರ ಸ್ಮಾರಕ ದರ್ಶನ - ಪೂಜಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದ.
ತಾಯಿಯವರಿಗೆ operation ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಅಂಬೋ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ - ಹರಿಕಥಾಮೃತ ಸಾರದ ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಗಳ
ಪಾರಾಯಣ - ಸಾಯಂಕಾಲ ಚೀಕಲಪರವಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ -
ಜೊತೆಯಿತ್ತು. ನಡೆದೇ ಹೊರಟೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವರಾಯರ
ಗುಡಿ. (ಐತಿಹ್ಯ - ಅಲ್ಲಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಿಡಾರ
ಮಾಡಿದ್ದಾಗ ಹೊಲೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಕನಕನು ಸಾಸುವೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ
- ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೋರಿಸು _____.

29th ಚೀಕನಪರಿವಿ - ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಆರಾಧನೆ. _____
ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತ - ಅಶ್ವತ್ಥ ನರಸಿಂಹನ ದರ್ಶನ.

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

ಭೋಜನ . 5 ಘಂಟೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಸೇವಾ - ನರ್ತನ ಸೇವಾ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ - ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದೇವರನಾಮ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ “ವೆಂಕಟೇಶ ಭವ ಸಂಕಟ “

30th - ಗುರುವಾರ . ಏಕಾದಶಿ . ತುಂಗಾ ಸ್ನಾನ. ಹುಲ್ವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ಪ್ರಯಾಣ. ವಾಸುದೇವರಾವ್ ಮಗ ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಣ್ಣನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಂಡ - ಚತ್ರ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲಿ - ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೇನೇ. 5 ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯ ಖರ್ಚಾಯಿತಂತೆ. ಈ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರ ವಿಜಯರಾಯರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಗುಹೆ ಇದೆ. ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಶಿಗೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಜಯರಾಯರ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ರಾತ್ರಿ 7 ಘಂಟೆ ಆಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಹ್ನಿಕ - ಜಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋದೆ.

31st October. ಶುಕ್ರವಾರ. ದ್ವಾದಶಿ ಪಾರಣೆ 9 ಗಂಟೆ. 3 ಗಂಟೆಗೆ ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು. ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ

1-11-41. ತಾಯಿಯವರ ಕಣ್ಣು operation ಆಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಾಯಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ - ಶ್ರೀ ಹರಿ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟ. ಆಪರೇಷನ್ನೂ ಸಹ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು ಅಂತ ಡಾಕ್ಟರು ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತು ತೆಗೆದ _____ ತೋರಿಸಿದರು.

2-11-41 ರಾತ್ರಿ ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ.

3-11-41 Report _____ .

7-12-41 - ತಾಂಡವ ಕೃಷ್ಣ ವಿಠಲ ದಾಸರನ್ನ (H . Bhima Rao) ಮನೆಗೆ ಪೂಜೆಗೆ ಕರೆದೆ.

[Page 24] _____ [about eight to nine lines of writing are partially torn and indecipherable]

GURUGOVINDA VITTHALA DASARU

ಶ್ರಾವಣ ಅಷ್ಟಮಿ. ಬೆಳಗಿನ ರೂವ ಸ್ವಪ್ನ. ____ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರ ಜೊತೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ ____ ಆಗ ಗುರುಗಳು ತಾವೇ ಬಂದು ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರ ____ “ನೀನು ಘಟ್ಟಿಗ ಕಾಣೋ” ಅಂತ ಹೇಳಿದರು. ನಂತರ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಕಿತ್ತಲೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ತೋರಿಸಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ದೇವರು ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳೂ ಸಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರುವವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಡಿಸೆಂಬರ್ 12th executive engineer ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಲೆ ಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು, 13th ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿ. ವ್ಯಾಸ ಸಂಪುಟ - 14th, 15th. ಬಿಸಲೆಗೆ ವಾಪಸ್. 16th ಹಾಸನ. 2-2-1943 ಮಂಗಳವಾರ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ RR (Editor's note: RR refers to Sri. R. Ramachandra Rao of Chitradurga - ತಂದೆ ವೆಂಕಟೇಶವಿಠಲದಾಸರು) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಗಿರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ.

3rd ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ 8 ಘಂಟೆಗೆ ತಲುಪಿದವು

4-2-43. ಶ್ರೀ ದಾಸರ ಆರಾಧನಾ ಮಹೋತ್ಸವ

5-2-43 ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಮ್. 6th - ಹಾಸನಕ್ಕೆ

8-2-43 ಶ್ರೀ ಉರುಗಾದ್ರಿ ವಾಸರು ಮತ್ತು ಇತರರು ದೇವ-ರಾಯನದುರ್ಗದಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀ ತಂದೆ ವೆಂಕಟೇಶ ವಿಠಲ ದಾಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದ.

9th ಮಂಗಳವಾರ ಶ್ರೀ ಉರುಗಾದ್ರಿವಾಸವಿಠಲದಾಸರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮಾತೋತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಅಂಕಿತೋಪದೇಶವಾಯಿತು. 'ಭಾರತೀಶಪ್ರಿಯ ವಿಠಲ' ಅಂತ.

11-2-43 ಶ್ರೀ ಉರುಗಾದ್ರಿವಾಸರು ಮತ್ತು ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು

30-5-43 Bangalore H. ಭೀಮರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

31-5-43 ಸೋಮವಾರ. ಪೂಜ್ಯ ವೆಂಕಟರಾಯದಾಸರನ್ನ ಕಂಡೆ
ಶಂಕರಪುರದಲ್ಲಿ. ಹಾಗು ಶ್ರೀ ಹಯವದನರಾಯರ ಭೇಟಿ
ಆಯಿತು.